ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ὁδὸς Ἀγχέσμου, 9.
1883

Ἀριθ. 373 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ' | Συνδρομὴ ἐτησία Ἐν Ἑλλάδι γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσου | 20 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

—

Συνέχεια· ἴδε σελ. 103.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ἡ κυρία Γρανδὲ εὗρε τὴν θυγατέρα της συμπεριπατοῦσαν μετὰ τοῦ Καρόλου πρὸ τοῦ προγεύματος. Ὁ νέος ἦτο ἔτι κατηφής, ὡς ἔπρεπε φυσικῶς νὰ ἦνε δυστυχὴς ἄνθρωπος, καταβὰς οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸν πυθμένα τῆς ὀδύνης του, καταμετρήσας τὸ βάθος τῆς ἀθύσσου, εἰς ἣν εἶχε πέσει, καὶ αἰσθανθεὶς τὸ βάρος ὅλον τῆς μελλούσης ζωῆς του.

— Ὁ πατέρας δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πρὸ τοῦ γεύματος, εἶπεν ἡ Εὐγενία, βλέπουσα τὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς μητρός της ἀνησυχίαν.

Ἐκ τῶν τρόπων τῆς Εὐγενίας, τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ τῆς παραδόξου γλυκύτητος τῆς φωνῆς της κατεφαίνετο εὐκόλως πόσον συνεφώνουν οἱ διαλογισμοὶ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐξαδέλφου της. Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν εἶχον θερμῶς συζευχθῆ, πρὶν ἢ κἂν ἴσως γνωρίσωσι τὴν δύναμιν τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα τοὺς συνέδεον.

Ὁ Κάρολος ἔμεινεν ἐν τῇ αὐθούσῃ, οὐδεὶς δὲ ἐτάραξε τὴν μελαγχολίαν του. Ἑκάστη τῶν τριῶν γυναικῶν εἶχε τὰς ἀσχολίας της. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Γρανδὲ εἶχε λησμονήσει τὰς ὑποθέσεις του, προσῆλθον πολλοὶ εἰς τὴν οἰκίαν: ὁ στεγαστής, ὁ μολυβουργός, ὁ κτίστης, οἱ χωματουργοί, ὁ ξυλουργός, χωρικοί, αὐλῖται, οἱ μὲν ἵνα συμφωνήσωσι περὶ ἐπισκευῶν, οἱ δὲ ὅπως πληρώσωσι μισθώματα ἢ λάβωσι χρήματα.

Ἠναγκάσθησαν ἑπομένως ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Εὐγενία νὰ κινηθῶσι πολύ, καὶ ν' ἀπαντῶσιν εἰς τοὺς ἀπεράντους λόγους τῶν ἐργατῶν καὶ χωρικῶν. Ἡ δὲ Ἀννέτα ἐταμείευεν ἐν τῷ μαγειρείῳ τὰς εἰσφορὰς τῶν αὐλιτῶν, ἀναμένουσα πάντοτε τὰς διαταγὰς τοῦ αὐθέντου της, ἵνα μάθῃ τί ὤφειλε νὰ κρατήσῃ διὰ τὸν οἶκον καὶ τί νὰ πωλήσῃ εἰς τὴν ἀγοράν. Ὁ γέρων συνείθιζεν, ὡς πολλοὶ τῶν ἀγροβίων εὐπατριδῶν, νὰ πίνῃ τὸν χείριστον οἶνόν του καὶ νὰ τρώγῃ τοὺς ἐφθαρμένους ἐκ τῶν καρπῶν αὐτοῦ.

Περὶ τὴν πέμπτην ὥραν τῆς ἑσπέρας ἐπέστρεψεν ἐξ Ἀγγερίας ὁ Γρανδέ, κερδήσας δεκατέσσαρας χιλιάδας φράγκων ἐκ τοῦ χρυσίου του, καὶ φέρων ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ του γραμμάτια τοκοφόρα τοῦ δημοσίου, δι' ὧν ἔμελε ν' ἀγοράσῃ τὰ χρεώγραφά του. Ἀφῆκε δ' ἐκεῖ τὸν Κορνουαγέ, ἵνα μεριμνήσῃ περὶ τῶν καταπεπονημένων ἵππων, καὶ τοὺς ἐπαναφέρῃ βραδέως, ἀφοῦ πρότερον ἀνεπαύοντο.

— Γυναῖκα! εἶπεν, ἔρχομαι ἀπὸ τὸ Ἀνζὲ καὶ πεινῶ.

Ἡ Ἀννέτα ἐφώνησεν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ μαγειρείου:

— Δὲν ἐφάγατε τίποτε ἀπὸ χθές;

— Τίποτε, ἀπήντησεν ὁ γέρων.

Ἡ Ἀννέτα ἐκόμισε τὸ ῥόφημα.

Μετ' ὀλίγον, διαρκοῦντος ἔτι τοῦ γεύματος, ἦλθεν ὁ Δὲ Γρασὲν ἵνα λάβῃ τὰς διαταγὰς τοῦ πελάτου του.

Ὁ Γρανδὲ οὐδὲ παρετήρησε κἂν τὸν ἀνεψιόν του.

— Φάγε μὲ τὴν ἡσυχίαν σου, Γρανδέ, εἶπεν ὁ τραπεζίτης. Τὰ λέγομεν κ' ἐδῶ. Ἠξεύρεις τί τιμὴν ἔχει ὁ χρυσὸς εἰς τὸ Ἀνζέ, ὅπου ἔστειλαν καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Νάντην; Ἔχω νὰ στείλω κάμποσον.

— Μὴ στείλῃς, ἀπήντησεν ὁ γέρων. Ἔχει ἀρκετόν. Εἴμεθα καλοὶ φίλοι, καὶ δὲν θέλω νὰ χάσῃς τὸν καιρόν σου.

— Ἀλλ' ὁ χρυσὸς ἔχει ἐκεῖ δεκατρία φράγκα καὶ πενήντα.

— Δηλαδὴ εἶχε.

— Πῶς; ἐξέπεσε; Πόθεν νὰ ἦλθε χρυσὸς εἰς τὸ Ἀνζέ;

— Ἤμουν ἐγὼ ἐκεῖ χθὲς τὴν νύκτα, ἀπήντησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Γρανδέ.

Ὁ τραπεζίτης ἀνεσκίρτησεν ἔκπληκτος. Εἶτα δὲ ἤρχισαν ὁμιλοῦντες, ἑκάτερος εἰς τὸ οὖς τοῦ ἄλλου, καὶ πολλάκις ὅ τε Γρανδὲ καὶ ὁ Δὲ Γρασὲν ἐθεώρησαν κατὰ τὴν ὁμιλίαν των ἐκείνην τὸν Κάρολον. Ὅτε δὲ ὁ πρώην βυτηπαιὸς ἔλεγε —κατὰ πᾶσαν πιθανότητα— εἰς τὸν τραπεζίτην νὰ τῷ ἀγοράσῃ δημόσια χρεώγραφα εἰσιδήματος ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων, ὁ Δὲ Γρασὲν ἐξέφρασε καὶ πάλιν διὰ κινήματος τὴν ἔκπληξιν αὐτοῦ.

— Κύριε Γρανδέ, εἶπε πρὸς τὸν Κάρολον, ἀναχωρῶ εἰς Παρισίους· ἂν ἔχετε τίποτε παραγγελίας . . .

— Καμμίαν, κύριέ μου· σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ Κάρολος.

— Εὐχαρίστησέ τον κάπως καλλίτερα, ἀνεψιέ μου. Ὁ κύριος πηγαίνει εἰς τὸ Παρίσι διὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πατρός σου.

— Ὑπάρχει λοιπὸν ἐλπίς; ἠρώτησεν ὁ Κάρολος.

— Καὶ καλά! ἀνέκραξεν ὁ γέρων μετὰ προσποιητῆς ὑπερηφανείας, δὲν εἶσαι ἀνεψιός μου; Ἡ τιμή σου εἶνε τιμή μας. Δὲν ὀνομάζεσαι Γρανδέ;

Ὁ Κάρολος ἠγέρθη, ἐνηγκαλίσθη τὸν γέροντα Γρανδέ, τὸν ἐφίλησεν, ὠχρίασε, καὶ ἐξῆλθεν.

Ἡ Εὐγενία ἐθεώρει θαυμάζουσα τὸν πατέρα της.

— Λοιπόν, καλέ μου Δὲ Γρασέν, κατευόδιον, καὶ κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, νὰ μοῦ τοὺς καταφέρῃς.

Οἱ δύο διπλωμάται ἔσφιγξαν ἀλλήλων τὰς χεῖρας, ὁ δὲ πρώην βυτοποιὸς συνώδευσε τὸν τραπεζίτην μέχρι τῆς θύρας. Κλείσας αὐτήν, ἐπανῆλθε κ' ἐβυθίσθη εἰς τὸν ἀνακλιντῆρά του, λέγων πρὸς τὴν Ἀννέταν:

— Δός μου *κάσσι!*

Ἀλλ' ἦτο λίαν συγκεκινημένος. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ μείνῃ ἀκίνητος ἠγέρθη μετ' ὀλίγον, ἐθεώρησε τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου Βερτελιέρ, καὶ ἤρξατο ᾄδων μετὰ ῥυθμικῶν κινήσεων, ἃς ἐκάλει βήματα τοῦ χοροῦ ἡ Ἀννέτα:

Εἶχα μιὰ φορὰ κ' ἐγὼ
Ἕνα μπάρμπα λοχαγό...

Ἡ Ἀννέτα, ἡ κυρία Γρανδὲ καὶ ἡ Εὐγενία παρετήρησαν ἀλλήλας ἐν σιγῇ. Ἡ χαρὰ τοῦ ἀμπελουργοῦ τὰς ἐτρόμαζεν, ὁσάκις ἔφθανεν εἰς τὸν κολοφῶνά της.

Μετ' ὀλίγον ἔληξεν ἡ ἑσπερίς. Ἐν πρώτοις ὁ γέρων Γρανδὲ ἠθέλησε νὰ κατακλιθῇ ἐνωρίς. Ὅτε δὲ αὐτὸς κατεκλίνετο, πάντες ἐν τῷ οἴκῳ ἔπρεπε νὰ κοιμηθῶσιν, ὡς ἐμέθυεν ἄλλοτε ἡ Πελωνία, ὅτε ἔπινεν ὁ Λύγουστος. Πλὴν τούτου, ἡ Ἀννέτα, ὁ Κάρολος καὶ ἡ Εὐγενία ἦσαν ἐπίσης κατάκοποι· ἡ δὲ κυρία Γρανδὲ ἐκοιμᾶτο, ἔτρωγεν, ἔπινεν, ἐβάδιζε κατὰ τὰς ὀρέξεις τοῦ συζύγου της.

Οὐχ' ἧττον, διαρκούσης τῆς διώρου χωνεύσεώς του, ὁ βυτοποιὸς ὑπῆρξεν ἀστεῖος ὅσον οὐδέποτ' ἐπὶ ζωῆς του καὶ εἶπε πολλὰ τῶν ἰδιαιτέρων του ἀποφθεγμάτων, ὧν ἓν καὶ μόνον θέλει ἀρκέσει πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ πνεύματός του.

Ἀφοῦ ἔπιε τὸ *κάσσιόν* του, κ' ἐθεώρησε τὸ ποτήριόν του, εἶπε:

— Μόλις βάλῃ κανεὶς τὸ ποτῆρι 's τὸ στόμα του, ἄδειασε κι' ὅλα. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἱστορία μας. Ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃς συγχρόνως καὶ νὰ ὑπῆρξες. Ἀδύνατον νὰ κατρακυλοῦν τὰ τάλληρα καὶ νὰ ἦνε συγχρόνως εἰς τὸ παγγί σου. Ἀλλέως ἡ ζωὴ θὰ ἦτον πάρα πολὺ ὡραία.

Ὑπῆρξε φαιδρὸς καὶ εὐμενής. Ὅτε δὲ ἡ Ἀννέτα ἦλθε κομίζουσα τὴν ῥοδάνην της:

— Ἄφησε τὸ καννάβι σου, τῇ εἶπε· θὰ εἶσαι κουρασμένη.

— Ἄμη δέ! ἀπήντησεν ἡ ὑπηρέτρια. Θὰ βαρεθῶ.

— Καϋμένη Ἀννέτα! θέλεις *κάσσι!*

— Ὅσο γι' αὐτό, δὲν μὲ βλάφτει. Ἡ κυρὰ τὸ κάμνει καλλίτερα ἀπὸ ὅλους τοὺς φαρμακοποιούς. Αὐτὸ ποῦ πουλοῦν 'μοιάζει ἰατρικό.

— Βάζουν πολλὴ ζάχαρι, καὶ χάνει τὴν μυρωδιά του, εἶπεν ὁ γέρων.

Τὴν ἐπαύριον ἡ οἰκογένεια, συναχθεῖσα τὴν ὀγδόην ὥραν εἰς τὸ πρόγευμα, παρέστησε, τότε πρῶτον, τὴν εἰκόνα ἀληθοῦς οἰκειότητος. Ἡ συμφορὰ εἶχε ταχέως συνδέσει τὴν κυρίαν Γρανδέ, τὴν Εὐγενίαν καὶ τὸν Κάρολον· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Ἀννέτα συνεπάθει ἀνεπιγνώστως. Ἤρχισαν οὕτω οἱ τέσσαρες ἀποτελοῦντες μίαν οἰκογένειαν. Ὁ δὲ γέρων βυτοποιός, κορέσας ἤδη τὴν φιλαργυρίαν του καὶ βέβαιος ὢν ὅτι ὁ κομψὸς νεανίας θ' ἀνεχώρει ταχέως, οὐδὲν ἄλλο λαμβάνων παρ' αὐτοῦ ἢ τὰ ὁδοιπορικά του μέχρι Νάντης, κατέστη ἐντελῶς ἀδιάφορος πρὸς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ παρουσίαν του. Ἀφῆκε τὰ δύο παιδιά, ὡς ἀπεκάλεσε τὴν Εὐγενίαν καὶ τὸν Κάρολον, ἐλεύθερα νὰ συναναστρέφωνται κατὰ τὴν διάθεσίν των, ὑπὸ τὸ ἄγρυπνον ὄμμα τῆς κυρίας Γρανδέ, εἰς ἣν ἄλλως εἶχε πληρεστάτην πεποίθησιν, προκειμένου περὶ δημοσίας καὶ θρησκευτικῆς ἠθικῆς. Πᾶσαν αὐτοῦ τὴν προσοχὴν ἠσχόλησεν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν εὐθυγράμμησιν τῶν λειμώνων καὶ τῶν παροδίων τάφρωντου, εἰς τὴν παρὰ τὸν Λείγηρα αἰγειροφυτείαν του καὶ τὴν χειμερινὴν καλλιέργειαν τῶν ἐν Φροαφῶν περιφράκτων ἀγρῶν του.

Ἔκτοτε ἤρχισε διὰ τὴν Εὐγενίαν τὸ ἔαρ τοῦ ἔρωτος. Ἀπὸ τῆς νυκτερινῆς σκηνῆς, καθ' ἣν ἡ ἐξαδέλφη ἔδωκε τὸν θησαυρόν της εἰς τὸν ἐξάδελφον, ἡ καρδία της εἶχε παρακολουθήσει τὸν θησαυρόν. Συνένοχοι ἀμφότεροι τοῦ αὐτοῦ μυστικοῦ, ἐξεδήλουν, θεωροῦντες ἀλλήλους, ἀμοιβαίαν τινὰ συγγενόησιν, ἥτις ἔφερεν αὐτοὺς ἐκτὸς τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, βαθύνουσα τὰ αἰσθήματά των καὶ καθιστῶσα αὐτὰ κοινότερα εἰς ἀμφοτέρους καὶ οἰκειότερα. Ἄλλως, μὴ δὲν ἐπέτρεπε καὶ ἡ συγγένεια μείζονά τινα γλυκύτητα φωνῆς καὶ πλείονα βλέμματος τρυφερότητα; Οὕτω δὲ ἡ Εὐγενία ἠρέσκετο κομιζουσα τὰς ὀδύνας τοῦ ἐξαδέλφου της διὰ τῆς παιδικῆς χαρμονῆς γεννωμένου ἔρωτος.

Πόση ἐπίχαρις ὁμοιότης ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ζωῆς! Δὲν βαυκαλῶμεν τὸ παιδίον διὰ γλυκυφθόγγων ᾀσμάτων καὶ βλέμματος ἱλαροῦ; Δὲν διηγούμεθα εἰς αὐτὸ θαυμαστὰ ἱστορήματα, χρυσοῦντα τὸ μέλλον του; Δὲν σκέπει αὐτὸ ἀπαύστως ἡ ἐλπὶς διὰ τῶν φωτεινῶν της πτερύγων; Δὲν κλαίει ἐναλλὰξ ἐκ χαρᾶς καὶ λύπης; Δὲν θορυβεῖ πολλάκις περὶ πραγμάτων οὐδαμινῶν, περὶ χαλίκων, δι' ὧν ἀγωνίζεται νὰ κτίσῃ κινητὸν ἀνάκτορον, περὶ ἀνθέων, ἅτινα μόλις κόπτονται καὶ λησμονοῦνται; Δὲν ζητεῖ ἄπληστον νὰ προδράμῃ τοῦ χρόνου, ταχὺ διανύον τοῦ βίου τὴν ὁδόν;

Ὁ ἔρως εἶνε ἡ δευτέρα ἡμῶν μεταμόρφωσις. Διὰ τὸν Κάρολον δὲ καὶ τὴν Εὐγενίαν ἔρως καὶ παιδικὴ ἡλικία ὑπῆρξαν ἓν καὶ τὸ αὐτό: τὸ πρῶτον αὐτῶν πάθος ἐν πάσῃ τῇ παιδικῇ αὐτοῦ χάριτι, ἥτις, ὑπὸ τὸν μελαγχολικὸν πέπλον δι' οὗ περιεβάλλετο, ἀπέβαινεν ἔτι γλυκυτέρα εἰς τὰς καρδίας των. Ὁ ἔρως οὗτος, ὁ πάλλων ὑπὸ τὴν μελανὴν τοῦ πένθους περιβολήν, ἦτο ἄλλως ἐν πληρεστέρᾳ ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἐπαρχιακὴν ἁπλότητα τοῦ καταῤῥέοντος ἐκείνου οἴκου.

Ἀνταλλάσσων ὁ Κάρολος ὀλίγας λέξεις μετὰ τῆς ἐξαδέλφης του παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ φρέατος, καθήμενος παρ' αὐτῇ ἐπὶ βρυοσκεποῦς τινος σκάμνου, μέχρι δύσεως τοῦ ἡλίου, συνομιλῶν μετ' αὐτῆς περὶ ἀσημάντων πραγμάτων ἢ ἀπολαύων μετ' αὐτῆς ἐν ἐκστάσει τῆς ἐντελοῦς ἠρεμίας ἥτις ἐκράτει μεταξὺ τοῦ οἴκου καὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ὡς ἂν εὑρίσκετο ὑπὸ τὰς ἀψῖδας ἐκκλησίας, κατενόησε πᾶσαν τοῦ ἔρωτος τὴν ἁγιότητα· διότι ἡ μεγάλη του κυρία, ἡ προσφιλὴς αὐτῷ Ἀννέτα, οὐδὲν ἄλλο τοῦ ἔρωτος εἶχε γνωρίσει εἰς αὐτὸν ἢ σάλον καὶ θόρυβον. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπέβαλλε τὸ παρισινὸν πάθος, τὸ ἐρωτότροπον, ἐπιδεικτικὸν καὶ κενόδοξον, καὶ ἠσθάνετο τὸν ἀγνὸν καὶ ἀληθῆ ἔρωτα.

Ἤρχισεν ἀγαπῶν τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ἧς αἱ συνήθειαι δὲν τῷ ἐφαίνοντο πλέον τοσοῦτον γελοῖαι. Κατέβαινε δὲ τὴν πρωΐαν, ἵνα διαλεχθῇ ἐπὶ μικρὸν μετὰ τῆς Εὐγενίας, πρὶν ἔλθῃ ὁ Γρανδὲ νὰ δώσῃ τὰ τρόφιμα τῆς ἡμέρας, κ' ἔφευγε ταχὺς εἰς τὸν κῆπον, ἅμα ὡς ἠκούοντο τὰ βήματα τοῦ γέροντος ἐπὶ τῆς κλίμακος. Ὁ ἐλαφρῶς ἐγκληματικὸς χαρακτὴρ τῆς πρωϊνῆς ἐκείνης συνεντεύξεως, ἣν ἠγνόει μὲν ἡ μήτηρ τῆς Εὐγενίας, ἡ δὲ Ἀννέτα προσεποιεῖτο ὅτι δὲν ἔβλεπε, παρεῖχεν εἰς τὸν ἀθῳότατον τῶν ἐρώτων πᾶσαν τὴν ὀξύτητα τῶν ἀπηγορευμένων ἡδονῶν. Εἶτα δέ, ὅτε ὁ γέρων Γρανδὲ ἀπήρχετο μετὰ τὸ γεῦμα εἰς ἐπίσκεψιν τῶν κτημάτων καὶ τῶν ἐργασιῶν του, ὁ Κάρολος ἔμενε μόνος ἐν μέσῳ τῆς μητρὸς καὶ τῆς κόρης, καὶ ἠσθάνετο ἄγνωστον τέως ἡδονὴν παρέχων τὰς χεῖράς του ἵνα ἀναπηνίζωσιν ἐκεῖναι τὸ νῆμά των, ἢ βλέπων αὐτὰς ἐργαζομένας ἢ ἀκούων τὴν ἄκακον αὐτῶν στωμυλίαν. Ἡ ἁπλότης τοῦ σχεδὸν μοναστικοῦ αὐτοῦ βίου ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὸ κάλλος ὅλον τῶν ψυχῶν ἐκείνων, αἵτινες ἠγνόουν τὸν κόσμον, καὶ βαθέως τὸν συνεκίνησεν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ὑπάρχωσι τοιαῦτα ἤθη ἐν Γαλλίᾳ· ἐν Γερμανίᾳ μόνον τὰ παραδέχετο, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ μυθικώτερον, οἷα περιέγραφεν αὐτὰ ὁ Λαφονταῖνος[1]. Ἐντὸς ὀλίγου δὲ ὑπέλαβε τὴν Εὐγενίαν ὡς τὸ ἰδεῶδες πρωτότυπον τῆς Μαργαρίτας τοῦ Γκαῖτε,—πλὴν τοῦ παραπτώματος.

Ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὰ βλέμματά του καὶ οἱ λόγοι του ἐγοήτευσαν τὴν νεάνιδα, ἥτις παρεδόθη ἡδονικῶς εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ ἔρωτος, κ' ἐδράττετο τῆς εὐδαιμονίας της, ὡς ὁ κολυμβητὴς δράττει τῆς ἰτέας τὸν κλάδον, ἵνα ἐξέλθῃ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀναπαυθῇ ἐπὶ τῆς ὄχθης. Μήπως αἱ λύπαι τῆς προσεχοῦς στερήσεως δὲν καθίστων ἤδη σκυθρωπὰς καὶ αὐτὰς τὰς φαιδροτάτας ὥρας τῶν βραχυβίων ἐκείνων ἡμερῶν; Καθ' ἑκάστην μικρόν τι γεγονὸς ὑπεμίμνησκεν εἰς αὐτοὺς τὸν ἐπικείμενον χωρισμόν.

Οὕτω τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Δὲ Γρασέν, ὁ Κάρολος ὡδηγήθη ὑπὸ τοῦ Γρανδὲ εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, ἐν πάσῃ τῇ ἐπισημότητι, ἣν περιεβάλλουσι συνήθως οἱ ἐπαρχιῶται τὰς πράξεις ταύτας, ὅπως ὑπογράψῃ τὴν παραίτησιν τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Φυβερὰ ἀπάρνησις! οἰκογενειακὴ ἀποστασία!

—Μεταβὰς ὕστερον εἰς τοῦ συμβολαιογράφου Κρυσὼ, συνέταξε δύο πληρεξούσια, τὸ μὲν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Δὲ Γρασέν, τὸ δὲ διὰ τὸν φίλον του, ὃν ἐπεφόρτιζε νὰ πωλήσῃ τὰ ἔπιπλά του. Εἶτα παρέστη ἀνάγκη νὰ ἐκπληρωθῶσιν αἱ ἀναγκαῖαι διατυπώσεις, πρὸς ἐπίτευξιν ξένου διαβατηρίου. Ὅτε δὲ τέλος ἦλθεν ἡ ἁπλῆ πένθιμος ἐνδυμασία, ἣν εἶχε ζητήσει ἐκ Παρισίων, ἐκάλεσε ῥάπτην τινὰ τῆς Σωμύρης κ' ἐπώλησεν εἰς αὐτὸν τὰ ἄχρηστά του ἐνδύματα.

Ἡ πρᾶξις αὕτη ἤρεσε μεγάλως εἰς τὸν Γρανδέ.

— Ἀ! τώρα 'μοιάζεις ἄνθρωπον ποῦ ἑτοιμάζεται διὰ τὸ ταξεῖδι καὶ θέλει νὰ κάμῃ περιουσίαν, εἶπε, βλέπων αὐτὸν φέροντα ἐπενδύτην ἐκ χονδρᾶς μελανῆς ἐρέας. Ὡραῖα! λαμπρά!

— Σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστεύσετε, κύριε, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος, ὅτι ἐννοῶ ἐξαίρετα τὴν θέσιν μου.

—Τί εἶν' αὐτά; εἶπεν ὁ γέρων, οὐτινος ἤστραψαν οἱ ὀφθαλμοί, βλέποντες δράκα χρυσοῦ προσφερομένην ὑπὸ τοῦ Καρόλου.

— Ἐσύναξα τὰ κομβιά μου, τὰ δακτυλίδιά μου, καὶ ὅσα ἄλλα πράγματα ἔχω ἄχρηστα καὶ κάπως πολύτιμα. Μὴ γνωρίζων κανένα εἰς

1. Λύγουστος Λαφονταῖνος, γονιμώτατος Γερμανὸς μυθιστοριογράφος, ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος, ἀσχοληθεὶς δὲ ἰδίως εἰς περιγραφὴν τοῦ οἰκιακοῦ γερμανικοῦ βίου.

Σ.τ.Μ.

τὴν Σμύρνην, ἤθελα νὰ σᾶς παρακαλέσω σήμερον τὸ πρωΐ νά. . .

— Νὰ τ' ἀγοράσω ἐγώ ; εἶπεν ὁ Γρανδέ, διακόπτων αὐτόν.

— Ὄχι, θεῖέ μου, ἀλλὰ νὰ μοῦ εἰπῆτε κανένα τίμιον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος . . .

— Δός μού τα ἐδῶ, ἀνεψιέ μου. Πηγαίνω μίαν στιγμὴν ἐπάνω νὰ σοῦ τὰ ἐκτιμήσω, καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ σοῦ εἰπῶ πόσον ἀξίζουν, μέχρι λεπτοῦ. Δεκαοκτώ, δεκαεννέα καρατίων χρυσός, προσέθηκε μετὰ μικρόν, ἐξετάζων μακρόν τινα ἅλυσιν.

Ὁ γέρων ἔτεινε τὴν εὐρεῖαν του χεῖρα καὶ ἀπεκόμισε πάντα τὰ χρυσᾶ κοσμήματα.

— Ἐξαδέλφη μου, εἶπεν ὁ Κάρολος, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς προσφέρω τὰ δύο αὐτὰ κομβία, μὲ τὰ ὁποῖα ἠμπορεῖτε νὰ συνδέετε πέριξ τῶν χειρῶν σας δύο τεμάχια ταινιῶν, ἐν εἴδει βραχιονίων. Εἶνε τόρα πολὺ τοῦ συρμοῦ.

— Δέχομαι χωρὶς δισταγμόν, ἐξάδελφέ μου, εἶπεν ἀτενίζουσα πρὸς αὐτὸν βλέμμα συνεννοήσεως.

— Θεία μου, αὐτὴ εἶνε ἡ δακτυλήθρα τῆς μητρός μου. Τὴν εἶχα φυλάξει ὡς πρᾶγμα πολύτιμον ἐντὸς τῆς μικρᾶς μου σκευοθήκης, εἶπεν ὁ Κάρολος, προσφέρων μικρὰν χρυσῆν δακτυλήθραν εἰς τὴν κυρίαν Γρανδέ, ἥτις ἀπὸ δέκα ἤδη ἐτῶν ἐπεθύμει τοιαύτην.

— Δὲν ἔχω πῶς νὰ σᾶς εὐχαριστήσω, ἀνεψιέ μου, εἶπεν ἡ γραῖα μήτηρ, ἧς ὑγράνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκ δακρύων. Πρωΐ καὶ βράδυ θὰ σᾶς ἔχω εἰς τὴν προσευχήν μου, ὅταν προσεύχωμαι διὰ τοὺς ὁδοιπόρους. Ἂν ἀποθάνω, θ' ἀφήσω αὐτὸ τὸ κειμήλιον εἰς τὴν Εὐγενίαν νὰ σᾶς τὸ φυλάξῃ.

— Ὅλ' αὐτά, εἶπεν αἴφνης ὁ Γρανδέ, ἀνοίγων τὴν θύραν, ἀξίζουν, ἀνεψιέ μου, ἑνεακόσια ἐνενήντα ἐννέα φράγκα καὶ ἑβδομήντα πέντε λεπτά. Ἀλλὰ διὰ νὰ σ' ἀπαλλάξω ἀπὸ τὸν κόπον τῆς πωλήσεως, θὰ σοῦ μετρήσω τὰ χρήματα . . . εἰς *λίβρας*.

Ἡ λέξις *λίβραι* σημαίνει κατὰ τὴν χώραν τοῦ Λείγηρος, ὅτι τὰ τάλληρα τῶν ἓξ λιβρῶν πρέπει νὰ ὑπολογισθῶσιν, ἄνευ ἐκπτώσεως, ἀντὶ ἓξ φράγκων.

— Δὲν ἐτόλμων νὰ σᾶς τὸ προτείνω, ἀπήντησεν ὁ Κάρολος· ἀλλὰ μὲ ἤρχετο ἄσχημον νὰ πραγματευθῶ τὰ μικρά μου αὐτὰ στολίδια εἰς τὴν πόλιν σας. Τὰ ἄπλυτά μας, πρέπει νὰ τὰ πλύνωμεν εἰς τὸ σπίτι, καθὼς ἔλεγεν ὁ Ναποπλέων. Σᾶς εὐχαριστῶ λοιπὸν διὰ τὴν καλωσύνην σας.

Ὁ Γρανδὲ ἔξεσε τὸ οὖς του, κ' ἐπῆλθε στιγμὴ σιωπῆς.

— Ἀγαπητέ μου θεῖε, ἐπανέλαβεν ὁ Κάρολος, θεωρῶν αὐτὸν ἀνησύχως, ὡς εἰ ἐφοβεῖτο μὴ προσβάλῃ τὴν λεπτότητά του, ἡ ἐξαδέλφη μου καὶ ἡ θεία μου εἶχαν τὴν καλωσύνην νὰ δεχθοῦν μίαν μικρὰν ἐνθύμησίν μου. Δεχθῆτε καὶ σεῖς, σᾶς παρακαλῶ, αὐτὰ τὰ κομβία διὰ τὰς χειρίδας τῶν ὑποκαμίσων σας, διότι εἰς ἐμὲ εἶνε ἐντελῶς περιττά. Θὰ σᾶς ἐνθυμίζουν ἕνα πτωχὸν νέον, ὅστις μακρὰν σας θὰ συλλογίζεται ἐκείνους, οἵτινες ἀποτελοῦν τοῦ λοιποῦ ὅλην του τὴν οἰκογένειαν.

— Παιδί μου, ἀπήντησεν ὁ γέρων, δὲν πρέπει νὰ στερῆσαι τοιουτοτρόπως τὰ πράγματά σου.—Γυναῖκα ! τί ἔχεις αὐτοῦ ; εἶπε στρεφόμενος ἀπλήστως πρὸς τὴν σύζυγόν του. Ὦ ! χρυσῆ δακτυλήθρα ! Καὶ σὺ μικροῦλά; Διαμαντένια κομβιά ! Ἄς ἦνε ! δέχομαι τὸ δῶρόν σου, παιδί μου , προσέθηκε, σφίγγων τὰς χεῖρας τοῦ Καρόλου. Ἀλλά . . θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ σοῦ πληρώσω τὸν ναῦλόν σου. . . τὸν ναῦλόν σου. . . ἕως τὰς Ἰνδίας. Θέλω νὰ σοῦ πληρώσω τὸν ναῦλόν σου. Δὲν σοῦ εἶπα, ὅτι εἰς τὴν ἐκτίμησιν ἐλογάριασα μόνον τὸ χρυσάφι. Ἴσως θ' ἀφήσῃ κάτι κέρδος ἡ ἐργασία. Λοιπόν, σύμφωνοι. Θὰ σοῦ δώσω χίλια πεντακόσια φράγκα,... εἰς *λίβρας*, τὰς ὁποίας θὰ μοῦ δανείσῃ ὁ Κρυσώ. Διότι ἐγὼ δὲν ἔχω λεπτὸν εἰς τὸ σπίτι, ἐκτὸς ἂν μὲ πληρώσῃ ὁ Περροτέ, ὅ ὁποῖος μοῦ χρεωστεῖ τὰ ἐνοίκιά του. Ἀλήθεια, ἄς πάγω νὰ τὸν εὕρω.

Λαβὼν δὲ τὸν πῖλόν του καὶ φορέσας τὰ χειρόκτιά του, ἀνεχώρησε.

— Θ' ἀναχωρήσετε λοιπόν ; εἶπεν ἡ Εὐγενία ἀτενίζουσα ἐπὶ τὸν ἐξάδελφόν της βλέμμα πλῆρες βαρυθυμίας καὶ θαυμασμοῦ.

— Πρέπει ν' ἀναχωρήσω, εἶπεν ἐκεῖνος, κύπτων τὴν κεφαλήν.

Ἀπό τινων ἡμερῶν τὸ ἦθος, οἱ τρόποι καὶ οἱ λόγοι τοῦ Καρόλου ἐνέφαινον ἄνθρωπον βαθέως τεθλιμμένον, ἀλλ' ἀντλοῦντα ὅμως θάρρος ἐκ τῆς συμφορᾶς του, ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ἀπείρων αὐτοῦ ὑποχρεώσεων. Ἀνδρωθεὶς αἴφνης διὰ μιᾶς, δὲν ἐστέναζε πλέον. Οὕτω δὲ οὐδέποτε ἡ Εὐγενία διενοήθη κρείττονα περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἐξαδέλφου της, ἢ ὅτε εἶδεν αὐτὸν καταβαίνοντα εἰς τὴν αὔθουσαν καὶ φοροῦντα τὰ ἐκ χονδρᾶς μελανῆς ἐρέας ἐνδύματά του, ἅτινα τοσοῦτον ἡρμόζον εἰς τὴν ὠχρὰν αὐτοῦ μορφὴν καὶ τὸ σκυθρωπόν του ἦθος.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφόρεσαν πένθιμα καὶ αἱ δύο γυναῖκες, αἵτινες παρέστησαν μετὰ τοῦ Καρόλου εἰς μνημόσυνον τελεσθὲν ἐν τῇ ἐνορίᾳ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου Γουλιέλμου Γρανδέ.

Κατὰ τὸ δεύτερον πρόγευμα ὁ Κάρολος ἔλαβεν ἐπιστολὰς ἐκ Παρισίων καὶ τὰς ἀνέγνωσε.

— Λοιπόν, ἐξάδελφέ μου, ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἡ Εὐγενία, εἶσθε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις σας ;

— Μὴν ἐρωτᾷς ποτὲ τοιαῦτα πράγματα, ὑπέλαβεν ὁ Γρανδέ. Τί διάβολον ! Σοῦ λέγω ἐγὼ ποτὲ τὰς ἰδικάς μου ὑποθέσεις ; Τί θέλεις ν' ἀνακατώνεσαι εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐξαδέλφου σου ; Ἄφησέ τον ἥσυχον.

— Ὦ ! ἐγὼ δὲν ἔχω μυστικά, εἶπεν ὁ Κάρολος.

— Κολοκύθια! Θὰ μάθῃς, ἀνεψιέ μου, μὲ τὸν καιρόν, ὅτι εἰς τὸ ἐμπόριον πρέπει κανεὶς νὰ μαζεύῃ τὴν γλῶσσάν του.

Ὅτε οἱ δύο ἐρασταὶ ἔμειναν μόνοι ἐντὸς τοῦ κήπου, ὁ Κάρολος εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν, ἑλκύων αὐτὴν ἐπὶ τὸν γηραιὸν σκάμνον, ἐφ' οὗ ἐκάθισαν ὑπὸ τὴν καρύαν.

— Δὲν ἠπατήθην περὶ τοῦ Ἀλφόνσου, εἶπεν. Ἐφέρθη λαμπρά! Ἐνήργησε τὰς ὑποθέσεις μου μὲ πολλὴν φρόνησιν καὶ χρηστότητα. Δὲν ὀφείλω πλέον τίποτε εἰς Παρισίους. Ὅλα μου τὰ ἔπιπλα ἐπωλήθησαν, καὶ μοῦ ἀναγγέλλει ὅτι κατὰ τὰς συμβουλὰς ἑνὸς πλοιάρχου μετεχειρίσθη τὰς τρεῖς χιλιάδας φράγκων, αἱ ὁποῖαι ἐπερίσσευσαν, διὰ νὰ μοῦ σχηματίσῃ ἐν μικρὸν ἐμπορικὸν κεφάλαιον, συγκείμενον ἀπὸ ἀξιοπερίεργα εὐρωπαϊκὰ τεχνουργήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην πέρασιν εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἔστειλε δὲ ἤδη τὰ κιβώτιά μου εἰς Νάντην, ὅπου ὑπάρχει πλοῖον ἕτοιμον νὰ φορτώσῃ διὰ τὴν Ἰάβαν. Μετὰ πέντε ἡμέρας, Εὐγενία, θὰ ἀποχαιρετισθῶμεν διὰ παντός ἴσως, ἢ τουλάχιστον διὰ πολὺν καιρόν· τὸ μικρόν μου ἐμπορικὸν κεφάλαιον καὶ δέκα χιλιάδες φράγκων, τὰς ὁποίας μοῦ στέλλουν δύο φίλοι μου εἶνε ἀρχὴ πολὺ μικρά. Θὰ παρέλθουν ἔτη πολλά, πρὶν ἢ συλλογισθῶ κἂν νὰ ἐπιστρέψω. Μὴ ζυγίσῃς, σὲ παρακαλῶ, ἐξαδέλφη μου, τὴν ζωήν μου μὲ τὴν ἰδικήν σου. Ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ χαθῶ, ἐνῷ διὰ σὲ ἠμπορεῖ νὰ παρουσιασθῇ πλουσία ἀποκατάστασις . . .

— Μ' ἀγαπᾶς ; εἶπεν ἐκείνη.

— Ὦ, ναί, καὶ πολύ ! ἀπήντησεν ἐκεῖνος διὰ φωνῆς βαθείας, ὡς ἦτο βαθὺ καὶ τὸ αἴσθημά του κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν.

— Θὰ περιμένω, Κάρολε.—Παναγία μου ! ὁ πατέρας εἶνε εἰς τὸ παράθυρον, προσέθηκεν, ἀπωθοῦσα τὸν ἐξάδελφόν της, ὅστις προσήγγιζεν ἵνα τὴν ἐναγκαλισθῇ.

Ἔφυγε δρομαῖα ὑπὸ τὸν θόλον, καὶ ὁ Κάρολος τὴν παρηκολούθησε. Βλέπουσα δ' αὐτόν, ἀπεσύρθη εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κλίμακος, ἤνοιξε τὴν αὐτόκλειστον θύραν, καὶ μὴ γνωρίζουσα ποῦ ὑπάγει, εὑρέθη μετ' ὀλίγον ἐγγὺς τῆς τρώγλης ἔνθα κατεκλίνετο ἡ Ἀννέτα, εἰς τὸ σκοτεινότερον μέρος τοῦ διαδρόμου. Ἐκεῖ ὁ Κάρολος ἔδραξε τὴν χεῖρά της, ἔσυρεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ στῆθός του, περιέβαλε τὴν ὀσφύν της κ' ἔσφιγξεν αὐτὴν ἠρέμα πρὸς ἑαυτόν. Ἡ Εὐγενία δὲν ἀντέστη πλέον. Ἔλαβε κ' ἔδωσε τὸ ἀγνότατον καὶ ἡδύτατον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀληθέστατον ἐπίσης καὶ πληρέστατον τῶν φιλημάτων.

— Ἀγαπητή μου Εὐγενία, τῇ εἶπεν ὁ Κάρολος, ὁ ἐξάδελφος εἶνε καλλίτερος παρ' ἀδελφόν, διότι ἠμπορεῖ νὰ σὲ νυμφευθῇ.

— Ἀμήν ! ἐφώνησεν ἡ Ἀννέτα, ἀνοίγουσα τὴν θύραν τῆς τρώγλης της.

Οἱ δύο ἐρασταὶ ἔφυγον περίτρομοι εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἡ μὲν Εὐγενία ἐπανέλαβε τὸ ἐργόχειρόν της, ὁ δὲ Κάρολος ἤρχισεν ἀναγιγνώσκων τροπάρια πρὸς τὴν Θεοτόκον ἐκ τοῦ Εὐχολογίου τῆς κυρίας Γρανδέ.

— Ἔννοια σου δά ! εἶπεν ἡ Ἀννέτα, κ' ἐμεῖς τὴν ἴδια προσευχὴ κάμνομεν.

Ἅμα ὡς ἀνήγγειλεν ὁ Κάρολος ὅτι ἀνεχώρει, ἤρχισεν ὁ Γρανδὲ τυρβάζων ἵνα δείξῃ ὅτι μεγάλως ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιεφέρετο. Ἐφάνη ἐλευθέριος εἰς πᾶν ὅ,τι οὐδεμίαν εἶχεν ἀξίαν, ἠσχολήθη νὰ τοῦ εὕρῃ συσκευαστήν, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ εὑρεθεὶς ἠξίου νὰ πωλήσῃ λίαν ἀκριβὰ τὰ κιβώτιά του. Ἐπέμεινε τότε νὰ κατασκευάσῃ αὐτὰ μόνος του καὶ μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο παλαιὰς σανίδας. Ἐγειρόμενος λίαν πρωὶ καὶ ρυκανίζων, κόπτων, καρφώνων, κατεσκεύασεν αὐτὰ ὡραιότατα, κ' ἐτοποθέτησε ἐντὸς τὰ πράγματα τοῦ Καρόλου. Ἀνέλαβε δὲ νὰ διαπεραιώσῃ αὐτὰ δι' ἀκατίου ἐπὶ τοῦ Λείγηρος, νὰ τὰ ἀσφαλίσῃ καὶ ἀποστείλῃ κατόπιν ἐγκαίρως εἰς Νάντην.

Ἀπὸ τοῦ δοθέντος ἐν τῷ διαδρόμῳ φιλήματος, αἱ ὧραι τῆς Εὐγενίας παρήρχοντο μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Ἐνίοτε δὲ τῇ ἐπήρχετο ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της. Ὅστις ἐγνώρισε τὸ ἐπαγωγότατον τῶν παθῶν, ἐκεῖνο οὐτινος ἡ διάρκεια συντέμνεται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τοῦ χρόνου, νόσου καιρίας ἢ μοιραίου τινος γεγονότος, ἐκεῖνος μόνον θέλει ἐννοήσει τὰς βασάνους τῆς Εὐγενίας. Ἔκλαιε πολλάκις περιπατοῦσα ἐν τῷ κήπῳ, ὅστις τῷ ἐφαίνετο τώρα λίαν στενός, ὡς καὶ ἡ αὐλή, καὶ ὁ οἶκος καὶ ἡ πόλις ὁλόκληρος· ἵπτατο δ' ἐκ τῶν προτέρων διὰ τῆς φαντασίας ἐπὶ τὰς εὐρείας τοῦ πόντου ἐκτάσεις.

Τέλος ἔφθασεν ἡ παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεως. Τὴν αὐγήν, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γρανδὲ καὶ τῆς Ἀννέτας, ἡ πολύτιμος πυξίς, ἐν ᾗ περιείχοντο τὰ δύο ὁμοιώματα, ἀπετέθη ἐπισήμως ἐν τῷ μόνῳ σύρτῃ τῆς σκευοθήκης, ὅστις εἶχε κλειδίον, καὶ ὅπου ἀπέκειτο ἤδη τὸ κενὸν πλέον βαλάντιον. Ἡ ἐναπόθεσις τοῦ θησαυροῦ ἐγένετο, ἐννοεῖται, μετὰ πολλῶν δακρύων καὶ φιλημάτων. Ὅτε δὲ ἡ Εὐγενία ἔκρυψε τὸ κλειδίον ἐπὶ τοῦ στήθους της, δὲν ἐθάρρησε ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τὸν Κάρολον νὰ φιλήσῃ τὴν θέσιν ὅπου τὸ κλειδίον εἶχε κρυβῆ.

— Ἐδῶ θὰ μείνῃ, φίλε μου, τῷ εἶπε.

— Λοιπὸν καὶ ἡ καρδία μου θὰ μείνῃ μαζύ του.

— Ἄχ, Κάρολε, δὲν κάμνεις καλά, τῷ εἶπεν ἡ νεᾶνις ἐπιπλήττουσα.

— Δὲν εἴμεθα νυμφευμένοι ; τῇ ἀπήντησεν ἐκεῖνος. Ἔχω τὸν λόγον σου, λάβε καὶ σὺ τὸν ἰδικόν μου.

— Μαζύ σου πάντοτε! εἶπον συγχρόνως ἀμφότεροι.

Οὐδεμία ὑπόσχεσις ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς ἀγνοτέρα ἐκείνης.

Ἡ ἀγνότης τῆς Εὐγενίας εἶχε πρὸς στιγμὴν ἐξαγιάσει τὸν ἔρωτα τοῦ Καρόλου.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν τὸ πρόγευμα ὑπῆρξε μελαγχολικόν. Καὶ αὐτὴ ἡ Ἀννέτα, αἰσθανομένη ἐλευθερίαν εἰς ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων της ἐδάκρυε, καίτοι εἶχε λάβει τὸν χρυσοῦφῆ κοιτωνίτην καὶ σταυρόν τινα μικρόν, ὃν τῇ ἐδώρησεν ὁ Κάρολος.

— Ἄχ, αὐθέντη, . . . τὸ πουλάκι μου ποῦ θὰ πάγῃ ταξεῖδι ! ὁ Θεὸς μαζύ του !

Τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐκίνησεν ἡ οἰκογένεια, ἵνα συνοδεύσῃ τὸν Κάρολον μέχρι τῆς ταχυδρομικῆς ἁμάξης τῆς Νάντης. Ἡ Ἀννέτα εἶχε λύσει τὸν μολοσσόν, καὶ κλείσασα τὴν θύραν ἠθέλησε νὰ κομίσῃ μόνη τὸν ὀδοιπορικὸν σάκκον τοῦ Καρόλου. Πάντες δὲ οἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ ἔμποροι ἵσταντο ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῶν ἐργαστηρίων των, ἵνα ἴδωσι παρερχομένην τὴν συνοδείαν, ἧς μετέσχεν ἐπὶ τῆς πλατείας καὶ ὁ συμβολαιογράφος Κρυσώ.

— Μὴν κλαύσῃς, Εὐγενία, τῇ εἶπεν ἡ μήτηρ της.

— Ἀνεψιέ μου, εἶπεν ὁ Γρανδὲ ὑπὸ τὴν θύραν τοῦ πανδοχείου, ἀσπαζόμενος τὸν Κάρολον ἐφ' ἑκατέρας παρειᾶς, φεύγεις πτωχός, ἔλα ὀπίσω πλούσιος, καὶ θὰ εὕρῃς σῶαν τὴν τιμὴν τοῦ πατρός σου. Ἐγώ , ὁ Γρανδέ , σοῦ τὸ ἐγγυῶμαι. Τότε ἀρκεῖ νὰ θελήσῃς μόνον, καί . . .

— Ὦ θεέ μου ! πῶς μοῦ γλυκαίνετε τὴν πικρίαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου ! Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον δῶρον, ἀφ' ὅσα ἠμπορεῖτε νὰ μοῦ κάμετε.

Μὴ ἐννοήσας τοὺς λόγους τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ, ὃν διέκοψεν, ὁ Κάρολος ἔχυσεν ἐπὶ τὴν βυρσόχρουν μορφὴν τοῦ θείου του εὐγνωμοσύνης δάκρυα, ἐνῷ ἡ Εὐγενία ἔσφιγγε πάσῃ δυνάμει τὴν χεῖρα τοῦ ἐξαδέλφου της καὶ τὴν τοῦ πατρός της.

Ὁ συμβολαιογράφος μόνος ἐμειδία, θαυμάζων τὴν λεπτότητα τῶν φρενῶν τοῦ Γρανδέ, διότι αὐτὸς μόνος εἶχεν ἐντελῶς ἐννοήσει τὸν γέροντα. Οἱ τέσσαρες Σωμυραῖοι, ὑπὸ πολλῶν ἄλλων περικυκλούμενοι, ἔμειναν ἐνώπιον τῆς ἁμάξης μέχρις οὗ αὕτη ἀνεχώρησεν . Ὅτε δὲ αὕτη ἠφανίσθη ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ μακρόθεν ἔτι μόνον ἠκούετο,

— Καλὸν κατευόδιον ! εἶπεν ὁ ἀμπελουργός.

Εὐτυχῶς μόνος ὁ Κρυσὼ ἤκουσε τὴν ἐπιφώνησιν ταύτην. Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της εἶχον μεταβῆ εἰς μέρος τι τῆς κρηπῖδος, ὅθεν ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν ἔτι τὴν ἅμαξαν, καὶ ἔσειον τὰ λευκά των μανδήλια, πρὸς ἃ ἀνταπεκρίνετο διὰ τοῦ ἰδικοῦ του ὁ Κάρολος.

— Πῶς ἤθελα, μητέρα, νὰ εἶχα τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ! εἶπεν ἡ Εὐγενία , καθ' ἣν στιγμὴν ἔπαυσε βλέπουσα τὸ μανδήλιον τοῦ Καρόλου.

[Ἕπεται συνέχεια].

Σύντομος ἐξήγησις

ΤΗΣ ΔΑΡΒΙΝΕΙΟΥ ΘΕΩΡΙΑΣ

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 41.

Ἅπαντα τὰ ὄντα, ζῷά τε καὶ φυτά, κατὰ Δάρβιν, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι διηνεκῶς ἐκτεθειμένα εἰς τὰς θανατηφόρους καὶ καταστρεπτικὰς ἐπιδράσεις τοῦ ψύχους, τῆς ὑγρασίας, τῆς ἐλλείψεως τροφῆς, τῶν παντοδαπῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν τοιούτων· ὀλίγα τινὰ μόνον κατορθοῦσι νὰ ζήσωσι καὶ πολλαπλασιασθῶσι, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ καταστρέφονται.

Ἐν τῷ ἐξαφανιστικῷ τούτῳ καὶ ἀμειλίκτῳ πολέμῳ κεῖται ἡ ἀνάλογος ἐξαλλοιωτικὴ τῶν ὄντων δύναμις ἐν τῇ ἀγρίᾳ φύσει, ἣν ὁ κτηνοτρόφος ἀντικαθιστᾷ διὰ τῆς ἑκουσίας διαλογῆς. Ἐνταῦθα ὅμως ἡ δρᾶσις εἶνε ἀντίστροφος. Διότι ἐνῷ ὁ κτηνοτρόφος διὰ τῆς ἐκλογῆς *διατηρεῖ* ὡρισμένα τινὰ εἴδη, καὶ πολλαπλασιάζει αὐτὰ διὰ τῆς γεννήσεως, διὰ τοῦ ἐξαφανιστικοῦ ἀγῶνος τῆς φύσεως *καταστρέφονται* ἄτομά τινα. Εἰς ἀμφοτέρας ὅμως τὰς περιπτώσεις τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ αὐτό, καθόσον καὶ εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὰ μένοντα ζῷα καὶ φυτὰ διαδίδουσι διὰ τῆς γεννήσεως τὰς ἰδιότητας αὐτῶν. Μεταχειριζόμενοι λοιπὸν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὴν λέξιν *διαλογὴ ἢ ἐκλογὴ* (*φυσικὴ διαλογή*, natural selection) ἀποδίδομεν εἰς τὴν λέξιν ἔννοιαν ἀρνητικήν, καθόσον ἡ διαλογὴ αὕτη συνίσταται εἰς τὸν *ἐξαφανισμὸν* τῶν μὴ ἐκλεκτῶν ὄντων. Ὅτι δὲ ἡ καταστροφὴ αὕτη τελεῖται καθ' ὡρισμένους νόμους, καὶ δὴ μαθηματικούς, θέλομεν ἐξετάσει βραδύτερον, μὴ ἐπιτρεπούσης τῆς βραχείας ἡμῶν ἐπιθεωρήσεως τὴν χρῆσιν παραδειγμάτων πρὸς τοῦτο.

Νῦν ὅμως γεννᾶται τὸ ζήτημα, *τίνα* ἄτομα ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐξαφάνισιν, καὶ *τίνα* μένουσι ζῶντα καὶ ἐπιτήδεια πρὸς γονιμοποίησιν καὶ μετάδοσιν τοῦ εἴδους αὐτῶν ;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη ἦτο ἀδύνατον νὰ λυθῇ, ἂν ἅπαντα τὰ ἄτομα εἴδους τινὸς ἦσαν ἐντελῶς ὅμοια. Ἡ πιθανότης πρὸς διατήρησιν ἐν τῇ ὑπάρξει ἤθελεν εἶσθαι τότε ὅμοια δι' ἅπαντα τὰ ὅμοια ὄντα, ὅπως ἔν τινι καλῶς διατεταγμένῃ κληρώσει ἡ πιθανότης τοῦ κέρδους εἶνε ὁμοία δι' ὅλους τοὺς λαχνούς. Ἀλλ' οὐδενὸς εἴδους τὰ ἄτομά εἰσιν ὅμοια πρὸς ἄλληλα, ἀφοῦ καὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τοκετοῦ ζῴου τινὸς τὰ τέκνα δὲν εἶνε πάντα *ἀπολύτως ὅμοια* πρὸς ἄλληλα, ἡ δὲ ἀτομικὴ αὐτῶν διαφορὰ εἶνε ἀναμφισβήτητος. Ἡ παρέκκλισις λοιπὸν αὕτη τῆς ὁμοιότητος παρέχει ἡμῖν στήριγμα πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐρώτησιν. Κατὰ πρῶτον ὑπόκεινται εἰς τὴν καταστροφὴν ἅπαντα τὰ ἄτομα τὰ καταλεγόμενα μεταξὺ τῶν τεράτων. Κατὰ δεύτερον λόγον ἐξαφανίζονται τὰ ἀσθενικὰ ὄντα· κατὰ τρίτον τὰ ὑπό τινας ἐπόψεις καὶ κατά τινας χαρακτῆρας ὑστεροῦντα τῶν τελείων, καὶ τέλος τὰ ἀτελέστερα ὄντα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τελειότερα τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν αἱ νεφραὶ ὀργανώσεις, ζωϊκαὶ ἢ φυτικαί, θὰ ἐκλείψωσι τῆς ὑπάρξεως ἢ θὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῇ ζωῇ *ἀναλόγως τῶν ἐμφύτων αὐτῶν κληρονομικῶν διαφορῶν καὶ ἰδιοτήτων*. Ἐκ τούτου δ' ἕπεται ὅτι ἄτομά τινα διὰ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν θέλουσιν ἔχει ἐν συγκρίσει πρὸς ἕτερα *προτερήματά τινα ἢ ἐλαττώματα*. Τὰ προτερήματα δὲ ταῦτα ἢ ἐλαττώματά εἰσι ποικιλώτατα ἀναλόγως τῶν πολυπλόκων *σχέσεων τῆς ζωῆς* ἑκάστου ὄντος. Εἶνε δὲ γεγονὸς βεβαιωμένον ὅτι, ἐν τῷ καταλυτικῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως τῶν ἐν τῇ φυσικῇ καταστάσει βιούντων ὄντων, *καταστρέφονται* διὰ τῶν παντοίων ἐπιδράσεων ἐκεῖνα τῶν ὄντων, ἅτινα ἔχουσι τὰ *ὀλιγώτερα* συγγενῆ πλεονεκτήματα, καὶ ὅτι διατηροῦνται ἐν τῇ ζωῇ τὰ πλεονεκτοῦντα διὰ πολλῶν προτερημάτων. Τὰ οὕτως δ' εὐνοηθέντα ὡριμάζονται, γονιμοποιοῦνται, καὶ οὕτω καθίστανται πρόγονοι τῶν μεθεπομένων γενεῶν.

Ἡ ἐπιβίωσις αὕτη, ἤτοι ἡ ἐπικράτησις ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἱκανῶν πρὸς αὐθυπαρξίαν, ἡ συναγομένη μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἐκ τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν καὶ τοῦ ἐξαφανιστικοῦ ἀγῶνος, εἶνε ὁ νόμος τῆς *φυσικῆς διαλογῆς*. Δὲν ἤθελε δὲ ἐπιφέρει τὸ γεγονὸς τοῦτο ἅπαξ προκοῦψαν οὐδὲν ἀποτέλεσμα, ἂν δὲν ἐπανελαμβάνετο διηνεκῶς διὰ τῆς *παραγωγικότητος τῶν ὀργανώσεων*.

Ἐὰν εἴδός τι ζῴων ἢ φυτῶν ἦτο ποτὲ δυνατὸν νὰ μὴ πολλαπλασιάζηται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡ ἀπώλεια ἡ διὰ τοῦ θανάτου ἐπερχομένη νὰ καλύπτηται, ἡ φυσικὴ διαλογὴ ἤθελε κατ' ἀνάγκην ἐκλείψει. Ἀλλ' ὁ *νόμος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ἀπάντων τῶν ἐργοργάνων ὄντων κατὰ γεωμετρικὴν πρόοδον* ἰσχύει καθ' ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν, καὶ προκαλεῖ τὴν κανονικὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐπιβιώσεως εἴτε ἐπικρατήσεως τῶν πλεονεκτούντων.

Οὕτω ἐκ τοῦ ἀφθόνου πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀτόμων εἴδους τινός, καὶ ἐκ τῆς ἑκάστοτε ἐπερχομένης φυσικῆς διλογῆς, γεννᾶται ὁ δεινὸς ἀγὼν τῶν ἀτόμων ἑκάστου εἴδους πρὸς ἄλληλα, ὃν ἀποκαλοῦμεν *διαγωνισμὸν πρὸς συνομοίους*. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἐπαναλαμβάνεται κανονικῶς, ἕνεκα τῆς ἀφθόνου παραγωγικότητος τῶν ὀργανώσεων, προκύπτει ἐκ τούτου *ἡ κατ' ἐπανάληψιν ἐπιβίωσις τῶν πλεονεκτούντων ἀτόμων* τῶν εἰδῶν, ἣν καλοῦμεν *φυσικὴν ἀνατροφὴν*, *κατ' ἀντίθεσιν τῆς ἑκάστοτε φυσικῆς διαλογῆς*, ἐξ ἧς προκύπτει ἡ πρώτη.

Ἑνῷ δὲ ἀφ' ἑνὸς ἡ κατὰ μέγα ἀριθμὸν αὔξησις τῶν ἀτόμων εἶνε συνέπεια τῆς γονιμότητος τῶν εἰδῶν, δεύτερον σπουδαῖον *γεγονὸς* συνοδεῦον πᾶσαν γέννησιν εἶνε ὁ *νόμος τῆς κληρονομικότητος*. Διὰ τοῦ νόμου τούτου θίγομεν τὸν τρίτον παράγοντα τῆς θεωρίας τῆς ἀναπτύξεως . Ἄνευ τῆς κληρονομικότητος ἡ κατ' ἐπανάληψιν ἐπιβίωσις τῶν πλεονεκτούντων δὲν ἤθελεν ἔχει οὐδεμίαν συνέπειαν διὰ τοὺς ἐκγόνους, πρὸς οὓς *μεταδίδονται ἀναγκαίως* αἱ ὠφέλιμοι ἰδιότητες, δι' ὧν οἱ ἐπιζῶντες ἀπέφυγον τὴν καταστροφήν. Ἡ μετάδοσις δὲ αὕτη κατ' ἐπανάληψιν διὰ τῆς κληρονομικότητος τῶν χαρακτήρων, μετὰ τῆς ἀδιακόπου διατηρήσεως ἐν τῇ ζωῇ τῶν πλεονεκτούντων, προκαλεῖ εἰς τοὺς ἀπογόνους *συσσώρευσιν* τῶν ὠφελίμων ἐν ἑκάστῳ ἀτόμῳ χαρακτήρων, καὶ ἐπειδὴ ἡ ὠφέλεια αὕτη δὲν συνίσταται εἰς ἄλλο τι, εἰμὴ εἰς τὴν αὐτοσυντήρησιν καὶ τὴν ἀντίστασιν καὶ ἐμμονὴν κατὰ τῆς ἐξαφανιστικῆς πάλης πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις, ἐκάλεσεν ὁ Δάρβιν τὴν συσσώρευσιν ταύτην τῶν ὠφελίμων χαρακτήρων *προσαρμογὴν** τῶν ἀτόμων πρὸς τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς.

Ὅπως δὲ ὁ κτηνοτρόφος πρὸς βελτίωσιν εἴδους τινὸς ἐκλέγει τὰ *εἰς αὐτὸν χρήσιμα ἄτομα*, τὰ ἔχοντα ὡρισμένας ὠφελίμους ἰδιότητας, οὕτω δὲ μετὰ βραχὺ χρόνου παράγει φυλὴν χρήσιμον *πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ*, οὕτω καὶ ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ τελούμενος διαγωνισμὸς τῶν ὄντων ἐν τῷ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως προκαλεῖ μερικήν τινα διαλογὴν τῶν ἀτόμων τῶν *ἐπιτηδειοτέρων* πρὸς ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων, οὕτω δ' ἐν πολλῷ μείζονι χρόνῳ παράγει μορφὰς *προσηρμοσμένας* ὅσῳ δυνατὸν τελειότερον *πρὸς τὴν δυνατὴν αὐθύπαρκτον διατήρησιν* τῶν ἀτόμων . Ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου παράγονται μόνον μορφαὶ ὄντων δυνάμεναι νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ ἰδίων, δῆλ. *προσηρμοσμέναι εἰς τὰς ἐξωτερικὰς τῆς ζωῆς σχέσεις*, γεγονὸς ὅπερ θέλει καταδειχθῆ ἀλλαχοῦ ἐναργέστερον διὰ παραδειγμάτων.

Τεθείσθω νῦν ὅτι ἅπαντα τὰ ὄργανα φυτοῦ

*. Κακῶς ἀπεδόθη ἐπίσης ἡ λέξις adaptatio ὑπό τινων διὰ τῆς λέξεως ἁ ρ μ ο γ ή.

τινος ἢ ζῴου προσηρμόσθησαν ἐντελῶς πρὸς τὰς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ὑφισταμένας ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις· ὁ μηχανισμὸς τῆς φυσικῆς διαλογῆς θέλει μὲν ἐξακολουθεῖ δρῶν διηνεκῶς, ἀλλ' ὡς ἀποτέλεσμα τούτου θέλει προκύψει ὅτι ἡ προσαρμογὴ θέλει διατηρηθῆ διαρκῆς ἐφ' οὗ σημείου ἔφθασεν. Τὴν δράσιν ταύτην τῆς φυσικῆς διαλογῆς καλοῦμεν *συντηρητικὴν προσαρμογήν*. Ὅπως δὲ ὁ κηπουρὸς διὰ τῆς κηπευτικῆς ψαλλίδος κείρων καὶ τέμνων ἀδιακόπως τοὺς προέχοντας βλαστοὺς καὶ κλαδίσκους διατηρεῖ τὰ θαμνώδη ἢ δενδρώδη περιφράγματα ἐν ὡρισμένῃ μορφῇ, οὕτω καὶ ἡ ἀδιαλείπτως δρῶσα φυσικὴ διαλογὴ ἐξαφανίζει δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τὰ ἄτομα, τ'ἀποκλίνοντα ἀπὸ τῆς ἅπαξ προσαρμοσθείσης μορφῆς ἤ, ὡς ποταμὸς κωλυόμενος νὰ ἐξέλθῃ τῆς κοίτης διὰ τῶν ὀχθῶν, διατηρεῖ τὸ ῥεῦμα τῶν γενεῶν ἑκάστου εἴδους ἐντὸς τῶν ἅπαξ ἀποκτηθέντων ὁρίων τῶν χαρακτήρων, οἵτινες ποικιλλάουσι μὴ ὑπερπηδῶντες τὸν κύκλον τῆς πρὸς αὐτοσυντήρησιν σκοπιμότητος. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη ὁμοιότης τῶν ἀγρίων ζῴων καὶ φυτῶν εἴδους τινὸς καὶ ἡ μονιμότης τῆς μορφῆς αὐτῶν, ἅμα τῆς προσαρμογῆς τελεσθείσης.

Εἶνε περίγνωστον ὅτι ὡς παράδειγμα τοῦ μὴ ἀλλοιωτοῦ τῶν εἰδῶν φέρουσιν οἱ ἀντίπαλοι τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς τὴν Ἴβιδα, τὸ Αἰγυπτιακὸν τοῦτο πτηνόν, ὅπερ καθὰ εἰκάζομεν ἐκ τῶν μομιῶν αὐτοῦ, δὲν μετεβλήθη ποσῶς μετὰ παρέλευσιν 1000 ἐτῶν. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν δὴ ταύτην τὴν συντηρητικὴν προσαρμογὴν, ἐὰν καὶ ἐπὶ τρισχίλια ἔτη δὲν ἠλλοιώθησαν αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς Ἴβιδος, ἐπὶ ἰσάριθμα ἔτη ἔδει κατ' ἀνάγκην νὰ μείνῃ ἡ μορφὴ αὐτῆς ἀμετάβλητος· ταῦτὸ δὲ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ἂν καὶ μετὰ εἴκοσι χιλιάδας ἐτῶν παρετηρεῖτο ἡ κατὰ τὴν μορφὴν ταὐτότης.

Τότε δὲ μόνον ἔπρεπε νὰ προσδοκῶμεν ἕτερον ἀποτέλεσμα, ἐὰν ἠλλοιοῦτο ἐξαφανιστικός τις παράγων ἐκ τῶν δρώντων κατὰ τὴν φυσικὴν διαλογήν. Αἱ ἐξαφανιστικαὶ ἐπιδράσεις ἤθελον προσβάλει τότε ἄλλα ἄτομα ἐκ τοῦ ἀφθόνου σωροῦ τῶν παρηλλαγμένων ὄντων, ἄλλοι χαρακτῆρες ἤθελον ὁρίσει τὴν νίκην τῶν ἐπιζώντων καὶ συναθροισθῆ εἰς τοὺς ἀπογόνους διὰ τῆς κληρονομικότητος. Ἡ συντηρητικὴ λοιπὸν προσαρμογὴ μεταβάλλεται εἰς προοδευτικὴν ὡς πρὸς τοὺς νέους χαρακτῆρας, εἰς ὀπισθοχωρητικὴν ὡς πρὸ τοὺς παλαιούς· ἀναγκαία δὲ τούτων συνέπεια εἶνε ἡ μεταβολὴ τῶν ἀπογόνων.

Οὕτως ἀφ'ἑνὸς μὲν τὸ *προσαρμοστὸν* τῶν ὀργανώσεων πρὸς τὰς ἔξωθεν ἐπιδράσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ *μεταβλητὸν* τῶν ἐπιδράσεων τούτων προκαλοῦσιν ἀλλοίωσιν τῶν εἰδῶν. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν πόσῳ πολυάριθμοι καὶ πολύπλοκοι εἶνε αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς ἐπιδράσεις δι' ἕκαστον ὄν, τότε μόνον δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν καὶ πόσῳ δύνανται αὗται ν' ἀλλοιωθῶσι καὶ νὰ συμπλεχθῶσιν ἐκ νέου.

Αἱ ἐπιδράσεις δὲ αὗται δὲν συνίστανται μόνον ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ εἰς τὴν ὕπαρξιν ἢ μὴ ποσότητός τινος τροφῆς ἢ θερμότητος· Αἱ σπουδαιότεραι καὶ δραστικώτεραι αὐτῶν καὶ συντελοῦσαι τὰ μέγιστα πρὸς εὐθενίαν (εὐδοκίμησιν) εἴδους τινὸς εἶνε αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις αὐτῶν τούτων τῶν εἰδῶν πρὸς ἀλλήλα, ὅπως γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἑξῆς ἁπλοῦ παραδείγματος.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ τριφύλλιον γονιμοποιεῖται μόνον διὰ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτοῦ μελισσῶν. Ἑκατὸ φυτὰ τριφυλλίου ἐν ὑπαίθρῳ καλλιεργηθέντα παρήγαγον 2,700 σπέρματα, ἰσάριθμα δὲ φυτὰ ἀλλαχοῦ καλλιεργηθέντα ἐν χώρῳ, ἔνθα αἱ μέλισσαι εἶχον ἀποκλεισθῆ δὲν παρήγαγον οὐδὲ ἕν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων μελισσοειδῶν ἐντόμων, ἅτινα σὺν ταῖς μελίσσαις κάθηνται ἕνεκα τοῦ μέλιτος ἢ τῆς γύρεως ἐπὶ τῶν ἀνθέων τοῦ τριφυλλίου, οἱ βομβύλιοι εἶνε οἱ πλείονες. Ἐν χώρᾳ τινὶ λοιπὸν ἔνθα οἱ βομβύλιοι εἶνε σπάνιοι ἢ ὅλως ἐλλείποντες, τὸ τριφύλλιον θὰ καρποφορῇ ὀλιγώτερον, ἄγριον δὲ καὶ αὐτοφυὲς φυόμενον θὰ εἶνε ὀλιγώτερον ἢ τὸ ἥμερον, τὸ καλλιεργούμενον ἐν χώρᾳ ἔνθα πολλοὶ οἱ βομβύλιοι. Ἀλλὰ τὸ ἔντομον τοῦτο ἔχει μέγιστον ἐχθρὸν εἶδός τι ἁρπακτικῶν ζῴων ἐντομοφάγων, προσομοίων τὸ μέγεθος καὶ τὴν μορφὴν πρὸς τοὺς οἰκιακοὺς μῦς, τὰς μυγαλᾶς, αἵτινες ἀρέσκονται νὰ καταστρέφωσι τὰς γηΐνους αὐτῶν σφηκιάς. Ἔνθα λοιπὸν ὑπάρχουσι πολλαὶ μυγαλᾶαι οἱ βομβύλιοι θέλουσιν εἶσθαι ὀλιγώτεροι, ἐκεῖ δὲ καὶ τὸ τριφύλλιον δὲν θὰ φύεται ἄφθονον. Ὑποτιθεμένου νῦν ὅτι ἁρπακτικόν τι διώκει τὰς μυγαλᾶς θέλομεν ἔχει αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βομβυλιῶν καὶ πλουσίαν γονιμοποίησιν τριφυλλίου. Οὕτω ἡ γονιμότης τοῦ τριφυλλίου, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ ἡ εὐθενία, εὐδοκίμησις ἢ μὴ τοῦ φυτοῦ τούτου ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ἐξαρτῶνται ἐμμέσως ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ μυγαλοβόρων ἁρπακτικῶν ζῴων, ὅπως π. χ. ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ τῶν οἰκιακῶν γαλῶν. Ὅμοιαι δὲ καὶ ἀνάλογοι πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦτο σχέσεις τῶν διαφόρων εἰδῶν πρὸς ἄλληλα ἰσχύουσι καθ' ἅπασαν τὴν ἐνόργανον φύσιν.

Οὐδὲν τῶν ζῴων ἢ τῶν φυτῶν ὑπάρχει καθ' ἑαυτὸ μεμονωμένον· ἅπαντα ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων καὶ διὰ τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων αὐτῶν ἅπτονται ἀλλήλων, ὅπως οἱ ὀδόντες τῶν τροχῶν μηχανῆς ὡρολογίου. Ὑπαρχούσης σχέσεώς τινος μεταξὺ ὁμάδος ὄντων, ἀρκεῖ μικρά τις παραλλαγὴ ὅπως ἀλλοιώσῃ τὰς περὶ ὑπάρξεως συνθήκας πολλῶν εἰδῶν καὶ μεταβάλῃ τὴν

συντηρητικὴν προσαρμογὴν εἰς προοδευτικὴν ἢ ὀπισθοδρομικήν, δι' ὧν ἡ παλαιὰ μορφὴ μεταβάλλεται κατὰ μικρὸν εἰς νέαν.

Οὕτω διὰ τῆς φυσικῆς κατ' ἐκλογὴν ἀνατροφῆς τῶν τε ζῴων καὶ τῶν φυτῶν, ἀλλοιουμένων τῶν σχέσεων τῆς ζωῆς, προκαλεῖται ἡ *μετάπτωσις* ἤτοι ἡ *μεταβολὴ* τῶν εἰδῶν. Δὲν ἐξηγεῖται ὅμως διὰ τούτων καὶ ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν καὶ ἡ μεγάλη αὐτῶν πληθύς. Διότι ἐξ ἑκάστου παλαιοῦ εἴδους ἠδύνατο νὰ παραχθῇ νέον τι χωρὶς ν' αὐξήσῃ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ. Ὁ χωρισμὸς εἰς διαφόρους νέας μορφὰς ἐπέρχεται τότε μόνον, ὅταν ἐπέλθωσι διάφοραι νέαι συνθῆκαι ὑπάρξεως ἐν διαφόροις χώραις, ἐπὶ διαφόρων ἀτόμων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Εἶνε λοιπὸν πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ χωρισθῶσιν αἱ διάφοροι φυλαὶ τοπικῶς, καὶ νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς διαφορωτάτας ἐπιδράσεις, γεγονὸς ὅπερ συνέβη κατὰ τὰς παρελθούσας μακροτάτας τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων περιόδους.

Ὅπως λοιπὸν ἁπλῆ τις μετάπτωσις τοῦ εἴδους ἀποσπασθῇ ἐντελῶς καὶ ἀποτελέσῃ ἰδίαν μορφήν, ἐκ τούτου δὲ καὶ *πολλαπλασιασμὸν* τοῦ εἴδους, εἶνε πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ χωρισθῶσι τοπικῶς αἱ διάφοροι φυλαί, καὶ ἐκτεθῶσιν εἰς τὰς διαφορωτάτας ἐπιδράσεις. Διὰ τὴν ἁπλῆν μόνον μεταβολὴν τῶν εἰδῶν ἄνευ πολλαπλασιασμοῦ, ἀρκεῖ ἡ προοδευτικὴ προσαρμογή.

Δύο νέαι φυλαὶ ζωϊκοῦ τινος ἢ φυτικοῦ εἴδους τόσῳ περισσότερον θὰ διαφέρωσιν ἀλλήλων, ὅσῳ διάφοροί εἰσιν αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ ὅσῳ μακρότερον χρόνον ἐπέδρασαν αἱ τελευταῖαι αὗται ἐπ' αὐτῶν. Ἡ κατὰ μικρὸν προϊοῦσα ἀπόκλισις αὕτη τῶν φυλῶν ἀπ' ἀλλήλων, ἥτις ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Δάρβιν *διάστασις* τῶν χαρακτήρων, φέρει κατὰ τὴν συνεχῆ καὶ ἐπανειλημμένην διχοτόμησιν, ἐν τῇ ἀπειρίᾳ τῶν μορφῶν, εἰς τοσοῦτον ἄκρας μορφάς, ὥστε κατατάσσομεν τὰ ὄντα κατὰ τὴν ἐν χρήσει ὀνομασίαν, οὐ μόνον κατὰ διάφορα εἴδη καὶ γένη, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους οἰκογενείας, τάξεις καὶ κλάσεις.

Τοιαύτη εἶνε ἐν συντόμῳ ἡ θεωρία, ἣν ἵδρυσε καὶ ἐπεξειργάσθη μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς λεπτομερειῶν ἡ μεγαλοφυὴς διάνοια τοῦ Δάρβιν. Διὰ τῆς θεωρίας ταύτης ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἐγείρονται πολλαὶ ἀπορίαι καὶ ἀναγεννῶνται διάφορα ζητήματα ἐν τῇ διανοίᾳ, ἅτινα ζητοῦσι τὴν λύσιν των. Ἀλλὰ τὸ μὲν πολλὰ τῶν ζητημάτων τούτων λύονται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Δάρβιν ἐν τοῖς διεξοδικοῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν, ἄλλα δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἄλυτα ἐν γένει ζητήματα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ ἡ θεωρία αὕτη, λύουσα πλεῖστα προβλήματα τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν, ἅτινα δι' οὐδεμιᾶς ἄλλης τῶν θεωριῶν ἐξηγήθησάν ποτε λογικῶς, καὶ διὰ πραγματικῶν ἀποδείξεων, ἐτέθη τανῦν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὡς βάσις ἀσάλευτος πάσης ἐρεύνης. Ὁ λίθος ὃν κατ' ἀρχὰς ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐτέθη *εἰς κεφαλὴν γωνίας*.

* * *

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Αἱ ἑορταὶ τῶν ἀπόκρεων ἐν Ἀθήναις, ἁπλαῖ παρῳδίαι ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων, ὑπολείπονται ἔτι κατὰ τὴν ζωηρότητα καὶ εὐθυμίαν καὶ αὐτῶν τῶν ἀπόκρεων τῆς Ἑπτανήσου. Καὶ ὅμως αἱ τρεῖς αὐτῶν ἑβδομάδες εἶνε τὸ στενὸν χρονικὸν διάστημα τὸ περικλεῖον ἐν τῇ εἰκοσάδι τῶν ἡμερῶν του πᾶσαν ἔκτακτον κίνησιν, πᾶσαν ποικιλίαν τοῦ μονοτόνου ἀθηναϊκοῦ βίου. Ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀθήναις, μεθ' ὅλον τὸ ἄστατον καὶ ἐπιπόλαιον τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν, εἴμεθα βεβαίως οἱ ἥκιστα διασκεδάζοντες ἄνθρωποι· τὰ χείλη μας, ἅτινα διηνεκῶς κινοῦνται ἵνα ἐξενέγκωσι πολιτικὴν γνώμην ἢ χάσμημα, σπανίως διαστέλλονται ὑπὸ μειδιάματος εὐαρεσκείας, σπανιώτερον ἔτι ἐκτινάσσουσιν ἆσματος μελῳδίαν ἢ καγχασμὸν θορυβώδους εὐθυμίας. Ποῖαι εἶνε αἱ καθημεριναὶ τέρψεις ἡμῶν; Ἑνὸς τετάρτου περίπατος ἐντὸς τοῦ κονιορτοῦ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, καὶ δύο τριῶν ὡρῶν διαμονὴ ἐν καφενείῳ. Ἂν δέ ποτε ξένος παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις ἐξέλθῃ τὴν νύκτα εἰς τὰς ὁδούς, μετ' ἀπορίας θὰ συναντήσῃ ἰσόγεια καταστήματα πάμπολλα τὸν ἀριθμόν, ποικίλα κατὰ τὸ ἐμβαδὸν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διασκευήν, πλησιάζων δὲ πρὸς τὰς τεθαμβωμένας ὑέλους τῶν παραθύρων θὰ διακρίνῃ μέσῳ νεφῶν καπνοῦ πλῆθος ἀνθρώπων κεκυφότων ἐπὶ ἐφημερίδων, ῥοφώντων *ταρτιλὲρ*, ἢ ῥεμβαζόντων ἐντὸς τῶν ἀποσταλαγμάτων ἑνὸς καφέ· ἐνίοτε ἀναταρασσόντων τὰ εἰκοσιοκτὼ τεμάχια, ἅτινα συγκροτοῦσι τὸ πληκτικὸν ὅμμενον, ἢ ἐν κύκλῳ συζητούντων διὰ χειρονομιῶν καὶ ταχυτάτων ἐκφράσεων περὶ τῶν συγχρόνων ζητημάτων. Ὁ ξένος ἐκεῖνος ὁ ἀδαὴς τῶν μυστηρίων τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐννοήσῃ τί πράττουσιν ἄνθρωποι οὕτως ἐγκαθειργμένοι ἐν ῥυπαρᾷ καὶ πεπιεσμένῃ ἀτμοσφαίρᾳ, πάντες σοβαροί, κατηφεῖς καὶ οἰονεὶ δυσηρεστημένοι. Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι διασκεδάζουσιν. Αἱ ὧραι τῆς ἐν καφενείῳ διαμονῆς εἶνε δι' αὐτοὺς αἱ μόναι ὧραι μακαριότητος καὶ ἀπολαύσεως!

* *

Ἡ ἀπόκρεως, μόνη ἡ ἀπόκρεως, ἐπισείουσα ἐν τῇ χειρὶ τὸ γελῶν προσωπεῖόν της καὶ κροταλίζουσα τοὺς κωδωνίσκους τῶν πολυχρόων ἐνδυμάτων αὐτῆς, ἀποσπᾷ ἀπὸ τῶν θερμῶν ἐ-

δωλίων τῆς ὀκνηρίας τοὺς Ἀθηναίους καὶ θέλγουσα βιάζει αὐτοὺς νὰ τανύσωσιν εἰς βῆμα χοροῦ τὰ αἰμωδιῶντα μέλη καὶ εἰς τὴν κύλικα τῆς μέθης νὰ ἐγγίσωσι τὰ ξηρὰ χείλη αὐτῶν.

Ἀλλ' ἐν ταῖς κινήσεσιν αὐτῶν ὑπολανθάνουσι καὶ πάλιν αἱ βεβιασμέναι χειρονομίαι ἑτεροκινήτων νευροσπάστων· καὶ τῆς ἀπόκρεω τὰ παίγνια τόσον ὀλίγον κινοῦσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν νωθρῶν Ἀθηναίων, ὥστε οὐδέποτε ἄχρι τοῦδε ὁ Δήμαρχος καὶ τὸ δημοτικὸν Συμβούλιον Ἀθηνῶν ἐσκέφθησαν νὰ προτείνωσι βραβεῖον εἰς τὸν ἄριστον προσωπιδοφόρον, ἵνα εὐχαριστήσωσι τοὺς ἑαυτῶν ἐκλογεῖς, ὡς ἄλλοτε ὁ φιλόμουσος Δήμαρχος τῆς Κερκύρας.

Ἐν τούτοις βεβαίως καὶ αἱ ἀπόκρεω τῶν Ἀθηνῶν δὲν στεροῦνται καὶ πάλιν ἰδιορρύθμου τινὸς χαρακτῆρος καὶ ποικιλίας ἐν τοῖς καθέκαστα αὐτῶν.

* *

Πρό τινων ἐτῶν μόλις τὴν ἔλευσιν τῆς ἀπόκρεω ἐμήνυον πρῶτα τὰ προέχοντα παντοπωλεῖα ἀναρτῶντα ἀπὸ τῆς παραμονῆς τοῦ Τριῳδίου δίκην πολυελαίων τὰς ἐρυθρὰς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαυνώδεις μορφὰς τῶν προσωπίδων ἐν μέσῳ τῶν σαρώθρων καὶ τῶν κρομμυοπλεξίδων ταλαντευομένας. Μετά τινας δ' ἡμέρας ἐντὸς μικροῦ τινος ῥαπτικοῦ ἢ ἄλλου καταστήματος ἐξετίθεντο πρὸς ἐνοικίασιν ῥυπαρὰ καὶ ἀπόζοντα ἐνδύματα θεάτρου, ἅτινα ἐκόσμησάν ποτε πρὸ εἰκοσαετίας ἴσως βαρύφωνόν τινα Φίγαρον ἢ ὀξύφωνον Ἐρνάνην. Τὰ ἐνδύματα ταῦτα ἐδίδοντο ἀντὶ ἐνοικίου μιᾶς μέχρι τριῶν δραχμῶν τὴν ἡμέραν, οἱ πρῶτοι δ' ἀναφαινόμενοι προσωπιδοφόροι ἦσαν συνήθως τέσσαρες μέθυσοι ἐν ἀμάξῃ περιβεβλημένοι τοιαύτας στολὰς ἱπποτικάς, ᾄδοντες δ'ἐν ἀντιθέσει περιπαθῆ μελῳδίαν ἀσιατικοῦ *μανέ*.

Ἤδη ὁ ὁλονὲν ἐγκλιματιζόμενος πολιτισμὸς τῆς Δύσεως ἀνέτρεψε πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς καὶ αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀπόκρεω, εἰσαγαγὼν καὶ παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου τὴν ἔναρξιν τῶν δημοσίων χορῶν *μετημφιεσμένων καὶ μή*, ὧν τ' ἀνορθόγραφα προγράμματα ἐκτυλίσσονται ἐπὶ τῶν τοίχων ὡς πρῶται σημαῖαι κινήσεως καὶ εὐθυμίας.

* *

Ἀλλὰ πῶς τελοῦνται αἱ δημόσιαι οὗτοι χοροὶ ἐν Ἀθήναις;

Συνήθεις αἴθουσαι αὐτῶν εἶνε τὰ ζυθοπωλεῖα· τιμὴ εἰσόδου δρ. 3, διὰ τὰς κυρίας δωρεάν. Ἐννοεῖτε λοιπὸν τί εἴδους θὰ εἶνε αὗται αἱ δωρεὰν εἰσερχόμεναι κυρίαι: πλύντριαι, σιδηρώτριαι, ὑπηρέτριαι, συνήθως μισθούμεναι ὑπὸ τοῦ καταστηματάρχου ἀντὶ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος φραγκου, χορηγοῦντος ἅμα ἀνὰ ἓν *μάλλινον δόμινον* εἰς ἑκάστην ἵνα καλύψωσι τὰ ῥακώδη ἐνδύματα, πρὸ πάντων δὲ τὰς σεβασμίας μορφὰς αὐτῶν. Οἱ κύριοι προσέρχονται οἱ πλεῖστοι ἄνευ προσωπίδων· ἐνίοτε φέροντες μεθ' ἑαυτῶν ἰδίαν χορεύτριαν, ἄλλοι πάλιν ἀρκούμενοι εἰς τὰς καλῶς ἐξησκημένας, ἃς ἀναγράφει ὅτι θὰ ἔχῃ διαθεσίμους ὁ καταστηματάρχης ἐπὶ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ. Ἡ ὀρχήστρα ἀποτελεῖται ἐκ πεντάδος μουσικῶν ὀργάνων, διευθύνεται δ' ὁ χορὸς ὑπὸ χοροδιδασκάλου ἱσταμένου ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης καὶ κρούοντος κώδωνα πρὸς τελειοτέραν τήρησιν τοῦ ῥυθμοῦ. Ποτὰ καὶ κρύα φαγητὰ ἔχει ἄφθονα τὸ κατάστημα καὶ μόνον αἱ τιμαὶ αὐτῶν ἔχουσι διπλασιασθῆ, οὕτως ὥστε τὰ ἐκ τῆς καταναλώσεως αὐτῶν κέρδη ἀποτελοῦσι τὰ κύρια εἰσοδήματα τῆς χορευτικῆς ἑσπερίδος. Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὅλων αἱ κεφαλαὶ εἶνε ἐξημμέναι ἐκ τοῦ χοροῦ καὶ τῶν οἰνοπνευμάτων, οὐχὶ δὲ σπανίως χορεύτριά τις ἀπόγονος τῆς ὡραίας Ἑλένης γίνεται ἀφορμὴ δευτέρου Τρωϊκοῦ πολέμου, ἐν τῷ ὑποίῳ οἱ ἄνδρες ξυλοκοποῦνται καὶ αἱ γυναῖκες ἁρπάζονται ἀπὸ τὰ μαλλιά. Ἡ ἀστυνομία τότε ἐπεμβαίνει καὶ ὁ χορὸς διαλύεται, ἐνῷ τὸ πεδίον τῆς μάχης ὑπὸ τὸ ὠχρὸν φῶς τῶν λυχνιῶν ἐκτείνεται πλῆρες νεκρῶν καὶ τραυματιῶν... συντετριμμένων φιαλῶν καὶ πινακίων.

* *

Οἱ δημόσιοι οὗτοι χοροὶ ἔχουσιν ἐνίοτε νοστιμώτατα ἐπεισόδια:

Νεκρὸς κομψευόμενος μεταξύ νον *δόμινον* περιβεβλημένος συναντᾷ ἐν τινι ἐξ αὐτῶν μικρὸν χαριέστατον ῥοδόχρουν *δόμινον*, τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζει, ὡς αὐτὸς νομίζει τοὐλάχιστον. Τὸ *δόμινον* αὐτὸ ἔχει κομψοτάτας χεῖρας καὶ χορεύει ἐλαφρότατα· ὁ νεκνίας εἶνε ἐνθουσιασμένος. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις αὐτοῦ, μεθ' ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις ὅτι τὴν γνωρίζει, ἀρνεῖται αὕτη ν' ἀποβάλῃ τὴν προσωπίδα. Τέλος ἐν στιγμῇ ὑψίστης ἀνυπομονησίας ὁ αὐθάδης νέος ἐκτείνει τὴν χεῖρα καὶ ἁρπάζει ἀπὸ τῆς κομψῆς χορευτρίας τὸ μέλαν προσωπεῖον. Καὶ . . . προβάλλει αἴφνης ὑπ' αὐτὸ τεσσαρακοντούτης ὀστεώδης καὶ θειόχρους μορφή, ἀντὶ τῆς προσδοκωμένης—ἡ μαγείρισσα εἶχε περιβληθῆ τὸ *δόμινον* τῆς κυρίας.

Ἄλλοτε ἡ κυρία Ω* εἶχε δώσει εἰς σιδηρώτριαν τὰ ὑποκάμισα τοῦ κυρίου. Ὅταν ἡ σιδηρώτρια ἐπέστρεψε τὰ ὑποκάμισα ἦτο καὶ ὁ κύριος παρών· ἐκείνη τὸν ἔβλεπε καὶ ἐμειδία πονηρῶς. Ἀπερχομένη δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ προσθέσῃ:

— Ἐγὼ τὸν ἀφέντη τὸν γνωρίζω κι' ἀπὸ τῆς ἀποκρηαίς· ἐχορέψαμε μαζὶ ἕνα βάλσο 'ς τὸν *μπαλομασκέ*.

Φανταστῆτε ὁποία οἰκογενειακὴ σκηνὴ συνέβη μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην!

* *

Ἡ ἀπόκρεως, ἀπομένουσα οὕτω κεκλεισμένη ἐπὶ μῆνα ὅλον ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων ὀλίγων καταστημάτων, ἐκχύνεται μόλις τὰς δύο τελευταίας Κυριακὰς ζωηρὰ καὶ θορυβώδης ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν. Τὰ παράθυρα καὶ οἱ ἐξώστται τῶν οἰκιῶν πληροῦνται τότε ὑπὸ περιέργων καὶ εὐθύμων μορφῶν γυναικῶν καὶ παιδίων, πλῆθος δὲ πυκνὸν καταλαμβάνει τὰς ἐν ὑπαίθρῳ τραπέζας τῶν καφενείων καὶ ζαχαροπλαστείων. Καὶ παραλαύνουσι πρὸ αὐτῶν ἐν ἀτελευτήτῳ ἁλύσει τὰ πλήρη προσωπιδοφόρων ὀχήματα περιέχοντα πάντοτε τὰ αὐτὰ μονότονα *δόμινα*, βωβὰ καὶ ἄνευ σημασίας τινός, ῥίπτοντα μόνον δράκας ὀσπρίων εἰς τὰς ὄψεις τῶν θεατῶν ἢ ζαχαρωτὰ πλήρη πεπέρεως πρὸς τοὺς λαιμάργους ἀγυιόπαιδας. Κομψαί τινες δεσποινίδες ἐνίοτε ἀξιοῦνται τῆς τιμῆς νὰ δεχθῶσι πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν παρ' ἀγνώστων καταρριπτομένας μικρὰς ἀνθοδέσμας, τὰς ὁποίας δὲν κύπτουσι κἂν ἵν' ἀναλάβωσιν ἀπὸ τῆς γῆς—αἱ ἀκατάδεκτοι!

Αἱ ἁμαξαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνοικιάζονται ὑπὸ εὐπόρων οἰκογενειῶν, διότι τὸ ἐνοίκιον αὐτῶν κατὰ τὰς Κυριακὰς τῶν ἀπόκρεων ἀνέρχεται εἰς 20-25 δραχμὰς διὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας περιπάτου, τὸ δὲ περιεχόμενον αὐτῶν εἶνε παιδία μετὰ τῆς παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ ὑπηρέτου ἢ νεανίσκοι μαθηταί. Ὁ πενέστερος λαός, οὗ τὸ γλίσχρον εἰσόδημα δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τοιαύτην δαπάνην τέρψιν, ἐπιδίδοται κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἐπιτήδευσιν ἄλλων τρόπων μεταμφιέσεως, γινομένων ἢ ὑφ' ἑνὸς μόνου προσώπου ἢ ὑφ' ὁλοκλήρου ὁμάδος. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν μεταμφιέσεων τούτων ἐπαναλαμβανόμεναι κατ' ἔτος κατέστησαν πλέον ἀναπόφευκτοι καὶ δημοτικώταται ἐν Ἀθήναις.

* *

Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόκρεως ἐν Ἀθήναις ἄνευ τῆς δωδεκάδος ἐκείνης τῶν ἀνδρῶν καὶ παίδων, τῶν περιβεβλημένων ἐρυθρόλευκα ῥαβδωτὰ καὶ στενώτατα ἐνδύματα ἀρχαϊκοῦ τύπου, κρατούντων δὲ μικρὸν ῥόπαλον ὑπὸ μάλης, καὶ ἐκ τούτου γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τὰ *Ῥόπαλα*. Ἡ ὁμὰς αὕτη τελεῖ γυμναστικοὺς ἀγῶνας εὐκινησίας καὶ ἀχθοφορίας καὶ συλλέγει χαλκονομίσματα ἀπὸ τῶν θεωμένων διὰ δίσκου.

Ἀντίροπον τούτων εἶνε τὸ *Γαϊτανάκι*· ὁ ὑψηλὸς ἐκεῖνος ἰσὸς ἀπὸ τοῦ ὁποίου κρεμάννυνται σχοινία ἰσάριθμα τοῖς χορευταῖς, οἵτινες ἀνὰ ἓν κρατοῦντες καὶ περὶ τῶν ἱστὸν ἐντέχνως ὀρχούμενοι κατὰ ζεύγη περιπλέκουσι κανονικῶς καὶ ἐκπλέκουσι πάλιν αὐτά, ἐνῷ ὀρχήστρα ἐκ *κλαρινέτων* καὶ *τρομπονίων* ἀνακρούει χορευτικὴν μελῳδίαν ἐκ τοῦ *Πιπελέτου* ἢ τὸ ἐνθουσιῶδες πολεμικὸν ἐμβατήριον: ὁ *Ἔλληρ ξεσπαθώνει*!..

Συνηθέστατος εἶνε ὁ καλούμενος *Γάμος*: συνοδία πολλῶν ῥυπαρῶν, κεχρωσμένων τὴν μορφὴν διὰ κυανῆς, πρασίνης καὶ ἐρυθρᾶς βαφῆς, τῶν συμπεθέρων δῆθεν· μέσῳ δ' αὐτῶν οἱ μελλόνυμφοι κρομμύοις ἐστεμμένοι καὶ ἐν ῥακώδει κανναβίνῃ περιβολῇ λυγηρῶς βαδίζοντες. Ὀπισθεν τῆς συνοδίας ἔρχονται τὰ προικιά ἐπὶ ψωριώντων ὄνων τεθειμένα· σκαφὶς τετρημένη τὸν πυθμένα, δέσμαι φωτοξύλων καὶ ὀστᾶ τινα καθεκλῶν καὶ τραπέζης.

Ἑτέρα σατυρικὴ μεταμφίεσις εἶνε τὸ *Συμβούλιον τῶν γιατρῶν*, συσκεπτομένων ἐντὸς *κάρρου* περὶ τῆς ἀσθενείας τοῦ ἐν μέσῳ αὐτῶν πάσχοντος καὶ ἐπὶ στρωμνῆς κατακεκλιμένου . . . ὄνου.

Ἀπό τινων ἐτῶν εἰσήχθησαν καὶ αἱ *Μαριονέτται*, χάρις δὲ εἰς τὸ σκωπτικὸν καὶ ἐνίοτε εὐφυὲς αὐτῶν κατέζησαν ἀμέσως δημοφιλέσταται, καθ' ὅλων δὲ τὸ ἔτος ἀκούει τις τοὺς παῖδας ἀπομιμουμένους ἐν ταῖς ὁδοῖς τὰς ὀξείας αὐτῶν κραυγάς:

— *Φέρτε ἄρμ! Ἐπὶ σκυπόν! πύρρρ!*

— *Ἡ κακομοῖρα ἡ Βιολέττα τὰ κακάρωσε!*

* *

Καὶ ὅμως ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀθηναϊκὴ μετεμφίεσις δὲν εἶνε οὐδὲ τὰ *Ῥόπαλα*, οὐδὲ τὸ *Γαϊτανάκι*, οὐδ' αἱ *Μαριονέτται* αὗται· εἶνε ἄλλο τι, τὸ ὁποῖον ὅλοι εἴδετε, ὅλοι γνωρίζετε καὶ ὅλοι ἐνθυμεῖσθε: ἡ *Καμήλα*...

Τὸ ἔμβλημα τῆς ἀθηναϊκῆς ἀπόκρεω εἶνε ἡ Καμήλα.

Ἀνατρέξατε πρὸς στιγμὴν εἰς τὰ παιδικά σας ἔτη, ἐνθυμήθητε τὸν ξηρὸν ἐκεῖνον ἦχον, τὸν ὅλως ἰδίου ῥυθμοῦ, ὃν παράγει τὸ ἐπὶ πηλίνου κυλίνδρου τεταμένον δέρμα: τὸ *τουμπὶ τῆς Καμήλας* καλούμενον· τὰς φωνὰς τῆς ἀγαλλιάσεως, αἵτινες ἀκούονται ἐν τῇ ὁδῷ ἐπὶ τῇ προσεγγίσει αὐτοῦ, τὴν ἰδικήν σας ἀκόμη συγκίνησιν μεμιγμένην μετὰ παλμῶν ἀνυπομονησίας καὶ τρόμου, ὁπόταν ἐπὶ τοῦ παραθύρου καθήμενοι καὶ τὴν μορφὴν ἐπὶ τῶν ὑέλων ἔχοντες κεκολλημένην διακρίνετε τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς ὁδοῦ προβάλλουσαν τὴν κεφαλὴν τοῦ τέρατος μὲ τὰς συγκρουομένας σιαγόνας, ἔπειτα τὸν μακρὸν τράχηλον καὶ τέλος τὸ χανδρὸν καὶ μέχρι τῆς γῆς κεκαλυμμένον σῶμα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον μόλις προβάλλουσι πλαταγοῦντα ἐν ὀρχήσει τὰ τέσσαρα γυμνὰ πέλματα τῶν ὑπ' αὐτὸ κεκρυμμένων δύο ἀνθρώπων.

Ἡ *Καμήλα* κλίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλοι ὀπισθοχωροῦσι, διότι ἁρπάζει ὅ,τι ἂν εὕρῃ, πορτοκάλλια, ἄρτους, γλυκίσματα καὶ πίλους ἐνίοτε ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τῶν παρισταμένων. Ὁ δὲ *Καμηλιάρης*, ἐρυθρὸν φέσιον ὑψηλότατον φέ-

ρων ἐπὶ μορφὴν μαύρην καὶ στίλβουσαν ὡς βερνίκιον, κρούει καὶ ἀεννάως κρούει τὸ τυμπανίδιον καὶ συλλέγει πεντάλεπτα, προσηλῶν ἀπειλητικῶς τοὺς ἐν διαστολῇ λευκάζοντας βολβοὺς τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ πάντων καὶ ἐφ' ὑμῶν ἀκόμη, οἵτινες ὀπισθοχωρεῖτε μετὰ δειλίας.

Εἶνε ῥυπαρὸν, γελοῖον τὸ ἔθιμον τῆς μεταμφιέσεως ταύτης, ἀλλ' εἰς τοὺς πολλοὺς — καὶ μοὶ ἀρέσκει νὰ συντάσσωμαι μετὰ τῶν πολλῶν — εἶνε ἀρεστὸν, ἴσως ἴσως διότι ἡ θέα αὐτοῦ ἐνθυμίζει τοιαύτας παιδικὰς ἐντυπώσεις καὶ συγκινήσεις παρελθούσης τινὸς ἀπόκρεω.

* *

Παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσω τὴν χαριεστάτην ἐκείνην ἄνευ προσωπείων μεταμφίεσιν, ἣν τόσον ἀγαπῶσιν αἱ κυρίαι τῶν Ἀθηνῶν: τὰ κοινῶς *Βλάχικα* λεγόμενα, ἤτοι στολὴν Ἀθηναίας χωρικῆς. Κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς ἀπόκρεω θὰ συναντήσῃ τις ἀνὰ τὰς ὁδοὺς δεκάδας ὅλας τοιούτων εὐγενῶν χωρικῶν πάσης ἡλικίας καὶ μορφῆς. Αἱ κυρίαι δικαίως ἀγαπῶσι τὴν ἐγχώριον μεταμφίεσιν, ἐν ᾗ ἀναδείκνυται τὸ κομψὸν σῶμα ἔτι κομψότερον καὶ ἡ συμπαθὴς μορφὴ ἔτι συμπαθεστέρα. Ἰδίως δ' ἐν τῇ περιβολῇ ταύτῃ κερδίζουσιν αἱ ξανθαί, αἱ φέρουσαι τὰ χρώματα τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τῶν παρειῶν, καὶ αἱ μελαγχροιναί, αἱ ἔχουσαι μαύρους, ὑγροὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄλλως καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ λαοῦ καλαισθησία ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασι τὰ δύο ταῦτα εἴδη τῶν μορφῶν ἐξαίρει ὑπὸ τὸ χωρικὸν ἔνδυμα:

Τρανταφυλλένια μάγουλα καὶ 'μάτια μενεξέδες.

Ἢ:

... Ἀτία νὰ ψυχαλίζουν
Καὶ μέσα 'ς τὸν ψυχαλισμὸ καρδία ν' ἀρμενίζουν.

Μόλονότι δὲ κατ' ἔτος φιλάρεσκοι γεροντοκόραι δὲν ὀκνοῦσι νὰ περιθάλψωσιν ὑπὸ τὸν εὔχρουν καὶ ἀποστίλβοντα κόσμον χωρικῆς τὸ φθινόπωρον τῆς ἰδίας ἡλικίας, ἔχομεν ὅμως καὶ γλυκείας ἐαρινὰς ἐμφανίσεις ἀνταξίας τῶν ἐρωτικῶν διστίχων τοῦ λαοῦ, ὧν τινες καὶ τῆς ἀθανασίας ἀξίως ἀπολαύουσι περικοσμοῦσαι διὰ τῶν περικαλλῶν αὐτῶν μορφῶν τὰ φωτογραφικὰ λευκώματα τῶν ἑλληνικῶν ἐνδυμασιῶν.

Ἡ στολὴ χωρικῆς ἑλληνίδος εἶνε καὶ τὸ ἀγαπητὸν ἔνδυμα τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων κυριῶν κατ' ἔτος δὲ οὐκ ὀλίγαι, καὶ σύζυγοι διπλωματῶν μάλιστα, περιβάλλουσι τὰς ψυχρὰς βορεινὰς ὄψεις αὐτῶν διὰ τῶν ἀραχνοϋφῶν ὑφασμάτων καὶ τῶν κροταλιζόντων ἀργυρῶν νομισμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ὅλον τὸν πλοῦτον καὶ ὅλον τὸ *καμάρι* μαυρομμάτας τινὸς λυγερῆς τοῦ Μενιδίου ἢ τῆς Ἐλευσῖνος.

* *

Ἑκάστη ἀπόκρεως ἔχει ἴδια ᾄσματα ἐρωτικὰ ἢ κωμικὰ καὶ σατυρικὰ, συνήθως δὲ καὶ πᾶν νέον ᾆσμα τῶν ὁδῶν ἐγκλιματίζεται ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς ἀποκρεωσίμους ἡμέρας. Τὸ παμπάλαιον ἐκεῖνο:

Κατηγοροῦν τὴ γάτα μας καὶ τήνε λένε γραῖα,
Πῶχει τὰ μάτια γαλανὰ καὶ τὴν οὐρὰ μακραία.

Ἢ:

Αὐτὸς 'ποὺ σέρνει τὸ χορὸ τοῦ πρέπουνε μουντζούραις,
Τοῦ πρέπουν κι' ἀπ' τὴν Κούλουρι δυὸ κρίθιναις κουτ-
[λούραις.

Ἀκόμη:

Τὴν πήττα πῶφαγε ὁ Σπανὸς ἦταν κολοκυθένια·
Τὰ χέρια 'ποὺ τὴ 'ζύμωναν ἦταν μαλαμματένια.

Τὸ περιπαθὲς *Ἐρη - Ἐρηνάκι μου*, ἡ *Παρασκευοῦλα* καὶ ἡ *Παππαροῦνά μου* λησμονούμενα ἐφ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀναζῶσι κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῶν ἑορτῶν τῆς ἀπόκρεω καὶ ἀντηχοῦσι βραγχνῶς ψαλλόμενα ἀνὰ τὰς στενωποὺς καὶ τὰ καπηλεῖα τῆς Πλάκας, τοῦ Ψυρῆ καὶ τῆς Νεαπόλεως, τῶν τριῶν τούτων εὐθυμοτέρων κέντρων τῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ᾀσμάτων καὶ ἰδία τις σκωπτικὴ φρασεολογία ἐθίζεται κατὰ τὴν ἀπόκρεω. Οὕτω πρό τινων ἐτῶν ἦτο τοῦ συρμοῦ τὸ *Καρότσα ἔ! τίς δ'* ἐλησμόνησε τὸ περίφημον ἐκεῖνο: *Κόφτο!* ὅπερ ἐγένετο καὶ ἀφορμὴ φόνου κατὰ τὴν προπερυσινὴν ἀπόκρεω;

* *

Ἐν πάσαις ταῖς οἰκογενείαις ἂν δὲν χορεύουσι κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, εἶνε ὅμως βεβαιότατον ὅτι καλοτρώγουσιν. Ὁ εὐπορῶν θὰ γευματίσῃ διὰ παχυσάρκου τινος ἰνδικῆς ὄρνιθος καὶ ὁ ἐπίλογος τοῦ γεύματος θὰ κλείσῃ δι' ἀπολαυστικοῦ τεμαχίου *πήττας*, ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς θ' ἀπογευθῇ ὠμοπλάτης προβάτου μετὰ καρυκεύματος λαχάνων καὶ κρομμύων. Εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἀπαράβατος ἡ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀπόκρεων ἐξαιρετικὴ θεραπεία τοῦ στομάχου καὶ ἑκάστη οἰκοδέσποινα φιλοτιμεῖται κατ' αὐτὰς νὰ ἐπιδείξῃ ὅλην τὴν μαγειρικὴν καὶ ζαχαροπλαστικὴν αὐτῆς δεινότητα, ἐκτελοῦσα τὰς ἐν τετραδίῳ ἀναγεγραμμένας συνταγὰς τραγημάτων καὶ τερψιλαρυγγίων, ἃς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ συνέλεξεν ἐκ τῶν μᾶλλον διακρινομένων ἐπὶ προκοπῇ οἰκοκυρῶν. Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία ἀποτυποῖ ἐπὶ τῆς μορφῆς πάσης οἰκοδεσποίνης προσωπεῖον ὀργῆς καὶ ἀθυμίας ἢ εὐθυμίας καὶ ὑπερηφανίας καὶ καθίσταται οὐχὶ σπανίως ἀφορμὴ συγχύσεων καὶ οἰκογενειακῶν σκηνῶν.

Πολλοὶ σύζυγοι δύνανται νὰ πιστώσωσι τὴν

ἀλήθειαν τῶν λόγων μου ἢ νὰ μὲ διαψεύσωσι.

* *

Δυστυχῶς ὁλονὲν ἐκλείπουσιν αἱ μικραὶ ἐκεῖναι οἰκογενειακαὶ ἑσπερίδες, αἱ ἄνευ διατυπώσεων καὶ πολυτελείας, μεταξὺ συγγενῶν καὶ οἰκείων τελούμεναι, αἱ πλήρεις ἱλαρότητος καὶ ἀληθοῦς εὐθυμίας. Ἐν γλύκισμα οἰκιακῆς τέχνης καὶ ὀλίγος οἶνος θηραϊκὸς, τὸ πολὺ μηρὸς ὀπτοῦ ἀμνοῦ ἀπετέλουν ὅλας τὰς ἐπιβαρυνούσας τὸν οἰκοδεσπότην δαπάνας. Καὶ οἱ κεκλιμένοι προσήρχοντο ὡς ἦσαν ἐνδεδυμένοι, ἄνευ χιλιοδράχμων ὁλοσηρικῶν ἐσθήτων καὶ ἐκτεθειμένων εἰς τὸ ψῦχος τοῦ Φεβρουαρίου ὠμοπλατῶν καὶ βραχιόνων, ἄνευ δανείων *φράκων* καὶ πεπιεσμένων ὑπὸ μάλης ὑψηλῶν πίλων. Οἱ πατέρες ἐκάπνιζον καὶ ἔπαιζον τὴν *πρέφαν* ἢ τὴν *κοντζίναν* των, αἱ μητέρες συνδιελέγοντο συζητοῦσαι περὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες ἐχόρευον καὶ ᾖδον, καὶ μόνον ὅταν ἡ εὐθυμία ἐκορυφοῦτο, τότε συνηνοῦντο καὶ οἱ πρεσβύτεροι μετ' αὐτῶν καὶ ἐν μακρᾷ ὀρχηστικῇ ἁλύσει ἐσύρετο ὁ *Καλαματιανός*.

Πόσα ὡραῖα πράγματα μᾶς ἀφήρπασεν ὁ πολιτισμός!

* *

Θαμβοῦσι νῦν ἀπαστράπτουσαι ἐκ τῶν φώτων καὶ τοῦ πλούτου μεμετρημέναι χορευτικαὶ αἴθουσαι. Συνωθοῦνται, στροβιλίζονται, καταπατοῦνται ἐκεῖ οἱ προσκαλούμενοι ἐκλεκτοὶ καὶ ἐν ἀτελευτήτῳ κυκεῶνι συμμύγνυνται πλούτη καὶ καλλοναὶ καὶ μεγαλεῖα. Ἄγνωστοι συγχρωτίζονται μετ' ἀγνώστων· παρεξηγοῦνται, δυσαρεστοῦνται, πλήττουσιν, ἐξοδεύονται καὶ μόλις περὶ τὴν ἠῶ ῥίπτονται κεκοπιακότες καὶ σχεδὸν ἀσθενεῖς ἐν τῇ κλίνῃ αὐτῶν. Διασκεδάζουσιν; Ἂν ἐρωτήσητε, θὰ σᾶς ἀποκριθῶσι: ναί, μόνον κομψοί τινες χορευταὶ νεανίαι καὶ ἁβραί τινες δεσποινίδες καὶ δέσποιναι ἀποδεχόμεναι ἐν αὐταρεσκείᾳ πᾶς θεραπείας αὐτῶν. Οἱ λοιποὶ θὰ κινήσωσιν ἀποφατικῶς τὴν κεφαλήν. Καὶ ὅμως πηγαίνουσι καὶ πάντοτε πηγαίνουσι — χωρὶς νὰ θέλωσιν. Εἶνε βλέπετε καὶ τοῦτο ἐν ἐκ τῶν ἀλύτων κοινωνικῶν αἰνιγμάτων...

Καὶ οἱ μικροί, οἱ ἀφανεῖς, οἱ μᾶλλον ἡσυχοι καὶ εὐτυχεῖς ἐν τῷ ταπεινῷ βίῳ τῆς ἐργασίας ὧν διάγουσιν, οἱ μὴ ἔχοντες χρείαν ἐπιδείξεων, οἱ μὴ ὑποκύπτοντες εἰς ὑψηλὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, διατί ν' ἀπαρνηθῶσι τὰ ὡραῖα αὐτῶν ἤθη, διατί νὰ παύσωσι τὰς ἀφελεῖς ἐκείνας ἑσπερινὰς τέρψεις τῆς ἀποκρέω; Διότι δὲν δύνανται νὰ μιμηθῶσι τοὺς μεγάλους κατὰ τὴν λάμψιν τοῦ πλούτου καὶ τῆς πολυτελείας. Αὐτὴ ἡ μίμησις καὶ παντοτε ἡ μίμησις ἀπαλείφει πᾶν αἴσθημα, πάντα χαρακτῆρα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπουκαὶ καθιστᾷ αὐτὸν ψιττακὸν καὶ πίθηκον.

* *

Ὁ πολιτισμὸς εἰσήγαγε καὶ παρ' ἡμῖν ἕτερον εἶδος οἰκογενειακῶν διασκεδάσεων: τοὺς παιδικοὺς χορούς.

Οἱ χοροὶ τῶν παίδων δύνανται νὰ εἶνε ἀξιοκατάκριτοι ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἔποψιν, οὐδεὶς ὁ ἀντιφρονῶν. Ἀλλ' ἡ αἰσθητικὴ δὲν θέλει νὰ γνωρίζῃ τοὺς βαθεῖς κανόνας τοῦ ὠφελίμου, ἀναζητεῖ μόνον τὸ ὡραῖον καὶ ἀνευρίσκει αὐτὸ πλήρες ἐν τῇ ἀνεπιτηδεύτῳ χάριτι τῶν μικροσκοπικῶν ἐκείνων ζευγῶν μὲ τὰς περιχαρεῖς ὄψεις, τοὺς πλήρεις ζωῆς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς ἐν τῷ ἀενάῳ στροβιλισμῷ τῆς ὀρχήσεως ἀνασειομένους ξανθοὺς καὶ καστανοὺς βοστρύχους. Αἱ ἄτεχνοι αὐτῶν περιπτύξεις, τὰ σφαλερὰ καὶ ἐναντία τοῦ ῥυθμοῦ βήματα, αἱ μελῳδικαὶ φωναὶ καὶ οἱ μικροὶ γέλωτες — ὅλα αὐτὰ ἐπιπλέοντα ἐντὸς ἀτμοσφαίρας πεπληρωμένης ἐκ τῆς ἀντιαυγείας τῶν πολυποικίλων παιδικῶν ἐνδυμάτων, ἐφ' ὧν ζωγραφοῦνται ὅλα τὰ χρώματα τοῦ καλειδοσκοπίου, μεταβάλλουσι τὰ μικρὰ ἐκεῖνα πλασμάτια εἰς αἰθερόπλαστα καὶ μυστηριώδη ὄντα, ὁμοιάζοντα πρὸς τὰς ψυχάς, διότι ἔχουσι τὴν ἐλαφρότητα ψυχῶν, πρὸς τὰ ἄνθη διότι ἀποπνέουσι μύρον, πρὸς τὰ πτηνὰ ἀκόμη διότι φλυαροῦσιν ὡς αἱ ἀκανθυλλίδες καὶ οἱ πυργῖται.

* *

Συνήθεια, ἥτις ὁλονὲν ἀποβάλλεται, εἶνε καὶ αἱ ἑσπεριναὶ προσωπιδοφορίαι καθ' ὁμάδας περιερχόμεναι τοὺς οἴκους, ἐν οἷς δέχονται μετημφιεσμένους ἐπὶ τῇ δηλώσει τοῦ ὀνόματος ἑνὸς ἢ οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν. Οἱ προσωπιδοφόροι συνδιαλέγονται μετὰ τῶν παρισταμένων, πρὸς τοὺς ἀγνώστους οἰκειότητα ἐπιτηδευόμενοι, ἀποφεύγοντες δὲ τὰ ἐρευνητικὰ βλέμματα τῶν γνωστῶν αὐτοῖς καὶ τὴν φωνὴν ἔτι μεταβάλλοντες εἰς ὀξεῖαν, ἀγνώριστον, Τυρολιανὴν κατὰ τόνον. Ἐνίοτε σκάνδαλα γεννῶνται ἐκ τῆς ἀθυροστομίας αὐτῶν, ἄλλοτε νοστιμώταται παναγνωρίσεις, πάντοτε πολὺς θόρυβος, ὅπου ἂν εἰσέλθωσιν· καὶ τούτων ἕνεκα ὁλονὲν κλείωνται τῶν πλείστων οἴκων αἱ θύραι ἐπὶ τῶν χαρτίνων ῥινῶν τῶν ἐρωτώντων ἂν δέχονται *μασκαράδες*.

* *

Ἡ ἑσπέρα καὶ ἡ νὺξ τῆς τελευταίας Κυριακῆς εἶνε τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς κινήσεως, τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς μέθης. Ἀνὰ τὰς ὁδοὺς κυλινδοῦνται ἀδιαλείπτως τὰ ὀχήματα καὶ ἀντηχοῦσιν ὡς βρονταὶ τὰ παμμεγέθη ἐκεῖνα τύμπανα, τὰ δημώδη *ντραούλια* ἀνὰ δύο καὶ τρία ὁμοῦ ἑνούμενα. Ὠχροὶ φωτίζουσιν οἱ φανοὶ τοῦ ἀεριόφωτος, οἱ δὲ παῖδες ἀνάπτουσι πυρὰς ἐν ταῖς ἀρχαϊκωτέραις συνοικίαις καὶ ὑπὸ τὸ φῶς αὐτῶν

παρελαύνουσιν ὡς φαντάσματα γερμανικῶν μύθων αἱ ποικίλαι μορφαὶ τῶν προσωπιδοφόρων καὶ διασταυροῦνται τὰ μετάξινα *δόμινα* τῶν εὐπορούντων μετὰ τῶν μελαμβαφῶν καὶ ἀνυποδήτων τέκνων τοῦ λαοῦ.

Τῶν οἴκων τὰ ἀνώγεια, τὰ ἰσόγεια καὶ αὐτὰ τὰ ὑπόγεια ἔτι ἐκχύνουσιν ὀρχηστικὰς μελῳδίας εὐρώστου τινος ἢ χλωροτικοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ δούπους ὑποδημάτων καὶ ψίθυρον φωνῶν μέχρι τῆς πρωΐας.

Οἱ πλεῖστοι ἀγρυπνοῦσιν, οἱ πολλοὶ χορεύουσι καὶ μόνον ὀλίγοι καὶ μεμετρημένοι· οἱ πενθοῦντες, οἱ ἀπηλπισμένοι, οἱ γέροντες καὶ οἱ σπληνικοὶ κατεκλίθησαν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάτης καὶ ὀνειρεύονται ἐν προσδοκίᾳ τοὺς ἑσπερινοὺς καὶ τὰς νηστείας τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς.

* *

Οἱ ἐκ τῆς ἀϋπνίας καὶ τῶν πολυφώτων τεθαμβωμένοι ὀφθαλμοὶ τῶν τελευταίων ἀπερχομένων ἐκ τῆς χορευτικῆς παννυχίδος ἐν πλήρει ἀπογοητεύσει προσβλέπουσιν ἤδη σὺν τῇ πρώτῃ αὐγῇ τῆς *Καθαρᾶς Δευτέρας* τὰς διὰ κλάδων πεύκης καὶ μύρτων κεκοσμημένας θύρας τῶν παντοπωλείων καὶ τὰς ἐντὸς κεραμείων λεκανῶν ἐκτεθειμένας στιλπνάς, ὡς μαῦρα ὄμματα, ἐλαίας—μελαγχολικὰ σύμβολα μετανοίας καὶ προσευχῆς . . .

Μασκαράδες καὶ πολῖται,
Ἀ τῆς Κολόναις νὰ βρεθῆτε !

Ἔλεγε τὸ δημῶδες ἀθηναϊκὸν δίστιχον καὶ ὅλοι ἔσπευδον εἰς τὰ περὶ τοὺς Στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς χλοάζοντα τοπεῖα, φέροντες τὰς προσωπίδας ἀναδεδεμένας ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς, ἐχόρευον τὸν τελευταῖον *συρτὸν* καὶ *τζάμικον* ἐκεῖ, καὶ σταυροποδητεὶ κατὰ γῆς καθήμενοι ἐδείπνουν δι' ὄρτυ μετὰ κρομμύων, σκορόδων, ἐλαιῶν καὶ καρδάμων.

Ἤδη ἐκλείπει τὸ ἔθιμον, καὶ ἡ θαυμασία ἐκείνη σκηνογραφία τοῦ ἐν τοῖς ἀγροῖς εὐθυμοῦντες πλήθους ἀπομένει μόνον ἐν τῇ ἀναμνήσει ἡμῶν.

Ὁ κόσμος σκορπίζεται ἀνὰ τὰς ἐξοχάς, μετὰ μεσημβρίαν δὲ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ καταβαίνει εἰς Φάληρον διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἵνα ἀναπνεύσῃ τὴν ἀναρρωστικὴν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ γράψῃ ἐπὶ τῆς παρακτίας ἄμμου τὰς ἐσαεὶ ἀποιχομένας ἐντυπώσεις τῆς τρελλῆς ἀπόκρεω.

Γεωργιος Δροσινης.

Τὸ νὰ ἀναγνωρίζῃ τις καὶ ἀγαπᾷ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς εἶνε τεκμήριον ὅτι καὶ αὐτὸς κατέχει τοιαύτας.

Ο ΚΑΦΕΣ

Ἔτι καὶ σήμερον δὲν εἶνε ἐξηκριβωμένη ἡ γενέτειρα χώρα τοῦ μικροῦ δένδρου, ὅπερ παράγει τὸν καφέν· οἱ μὲν θέλουσιν αὐτὸ ὡς προελθὸν ἐκ τῆς Ἄνω Αἰθιοπίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἐν Ἀραβίᾳ Ὑεμένης· ὅ,τι ὅμως εἶνε βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ κατανάλωσις καὶ ἑπομένως καὶ ἡ παραγωγὴ τοῦ πολυτίμου προϊόντος ηὔξησε καταπληκτικῶς ἀπὸ ἡμίσεως αἰῶνος

Πρὸ δύο αἰώνων ἡ παραγωγὴ αὐτοῦ μόλις ἐφθανεν εἰς χιλιάδας τινὰς ὀκάδων, ἐνῷ ἤδη τῷ 1859 ἀνήρχετο εἰς 300 περίπου ἑκατομμύρια ὀκάδων, εἴκοσι δ' ἔτη βραδύτερον εἰς 500 ἑκατομμύρια καὶ σήμερον ὑπερβαίνει τὰ 600 ἑκατομμύρια ὀκάδων. Μικρὰν ἰδέαν τῆς θαυμαστῆς ὄντως αὐξήσεως τῆς καταναλώσεως τοῦ καφὲ παρέχει τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν ἔτει 1879 κατηναλώθη ἐν Εὐρώπῃ ποσότης κατὰ 100 ἑκατομμύρια ἀνωτέρα τῆς τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Τὴν σχετικῶς ὅμως πλείονα κατανάλωσιν τοῦ ἀρωματικοῦ προϊόντος εὑρίσκομεν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ὅπου ὁ καφὲς ἐγένετο ἀντικείμενον πρώτης ἀνάγκης. Ἀπὸ 100 ἑκατομμυρίων, εἰς ἃ ἀνήρχετο ἡ κατανάλωσις μέχρι τοῦ 1876, σήμερον εἶνε τοὐλάχιστον 180 ἑκατομμύρια ἐν μόνῃ τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

Καὶ τοσαύτη μὲν ἡ κατανάλωσις.

Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ καφὲ πρώτη τῶν χωρῶν ἔρχεται ἡ Βρασιλία, ἥτις παράγουσα τῷ 1870 περὶ τὰ 150 ἑκατομμύρια ὀκάδων, χορηγεῖ σήμερον εἰς τὴν κοινὴν κατανάλωσιν ὑπὲρ τὰ 280 ἑκατομμύρια. Ὡς γνωστὸν ἡ καλλιέργεια τοῦ καφὲ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ Μαύρων· ζήτημα ἑπομένως εἶνε ἂν ἡ παραγωγὴ θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ὁποία εἶνε σήμερον μετὰ τὴν πλήρη χειραφεσίαν τῶν καλλιεργητῶν ἐκείνων, ἥτις βεβαίως θὰ ἐπέλθῃ θᾶττον ἢ βράδιον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ μόνη ἐλπὶς ἐναποτίθεται εἰς τὴν μετανάστευσιν Κινέζων καὶ μιγάδων τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὰς παραγωγοὺς τοῦ καφὲ χώρας· ἀλλ' εἶνε ἀδηλον ἂν ἡ προσέλευσις τῶν ἐπικούρων τούτων θὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐκ τῆς χειραφεσίας τῶν Μαύρων ἐπελευσομένην ἔλλειψιν βραχιόνων, τοῦτο δὲ τὸ ἄδηλον ἐμβάλλει οὐκ ὀλίγας μερίμνας εἴς τε τοὺς οἰκονομολόγους καὶ τοὺς βραζιλιανοὺς καλλιεργητάς.

Ὁ ἀμαθὴς ἀλλὰ ἔχων συνείδησιν τῆς ἀμαθείας του δύναται νὰ γείνῃ ποτὲ πολυμαθής· ὁ ἀμαθὴς ἀλλὰ νομίζων ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζει διαμένει αἰωνίως ἀμαθὴς καὶ μωρός.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τὸ λεύκωμα τῶν βλακιῶν. Εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας παρουσιάσθη ποτὲ κληρικὸς μὲ μέγα βιβλίον ὑπὸ μάλης, ἐν ᾧ ἦσαν ἀναγεγραμμέναι ὅλαι αἱ βλακεῖαι τῶν συγχρόνων μεγάλων ἀνδρῶν. Ὁ βασιλεὺς ὡς εἰκὸς τὸν ἠρώτησεν ἂν τὸ βιβλίον περιέχει καὶ περὶ αὐτοῦ τι. Ἀνοίγεται τὸ βιβλίον καὶ ἔν τινι σελίδι ἀναγινώσκεται τὸ ἑξῆς : Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἔπεμψεν εἰς Ἀφρικὴν Ἄραβα τινὰ πρὸς ἀγορὰν ἵππων δόσας εἰς αὐτὸν 28,000 δουκάτα.» — Διατί τὸ θεωρεῖς αὐτὸ βλακίαν ; ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς.

— Διότι ὁ μαῦρος θὰ μείνῃ μὲ τὰ χρήματα 's τὴν πατρίδα του.

— Ἀλλ' ἐὰν ἐπιστρέψῃ ;

— Τότε θὰ σβύσω τὴν Μεγαλειότητά σας καὶ θὰ γράψω τὸν Μαῦρον.

* * *

— Πήγαινε, Δημήτρη, νὰ μοῦ πάρῃς ἕνα *μπακλαβᾶ*. Νὰ 30 λεπτά. Κ' ἐπειδὴ εἶνε ἀποκρηαίς, νὰ ἄλλα 30 λεπτὰ νὰ φᾷς καὶ σὺ ἕνα, ἔλεγεν ὁ κ. Ν. . πρὸς τὸν ὑπηρέτην του.

Μετὰ 10 λεπτὰ ἐπιστρέφει ὁ ὑπηρέτης μασσῶν εἰσέτι καὶ δίδει τὰ 30 λεπτὰ ὀπίσω εἰς τὸν κύριόν του.

— Ἀφέντη, δὲν εἶχε μείνει ἄλλο παρὰ ἕνα μόνο !

* * *

Μεταξὺ δύο φοιτητῶν.

— Δὲν μοῦ λές, Θεόδωρε, τί διαφέρει ὁ τακτικὸς καθηγητὴς ἀπὸ τὸν ἔκτακτον ;

— Νά, οἱ τακτικοὶ καθηγηταὶ δὲν εἶνε τίποτε ἔκτακτα πράγματα, οἱ δὲ ἔκτακτοι δὲν εἶνε ποτέ τους τακτικοί.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὑπάρχουσι πολλῶν εἰδῶν ἀμάθειαι :

Πρῶτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ νομίζοντος ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζει.

Δεύτερον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ μηδαμῶς ἐπαιρομένου διὰ τὰς γνώσεις αὐτοῦ.

Τρίτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ πολλὰ μὲν γνωρίζοντος, ἀλλὰ πολλὰ ἀνωφελῆ.

Τέταρτον. Ἡ ἀμάθεια τοῦ γνωρίζοντος πολλὰ ὠφέλιμα μὲν πράγματα, ἀλλὰ μόνον κατὰ θεωρίαν.

Πέμπτον. Ἡ ἑκουσία ἀμάθεια.

Ἕκτον. Ἡ ἀνυπέρβατος ἀμάθεια.

Τὴν πρώτην ἀπαντᾷ τις εἰς τοὺς μωρούς, οἵτινες μόλις ἀρχίζουσι νὰ ψελλίζωσι τὰς πρώτας λέξεις μιᾶς ἐπιστήμης ἢ τέχνης, καὶ νομίζουσιν ὅτι εἰσέδυσαν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια αὐτῆς. Ἡ δευτέρα προσιδιάζει εἰς τοὺς ἀληθῶς σοφούς, οἵτινες ἐφ' ὅσον πλειότερα μανθάνουσι, ἀνακαλύπτουσιν ὅτι καὶ πλειότερα ὑπολείπεται νὰ μάθωσι. Ἡ τρίτη εἶνε ἡ τῶν σχολαστικῶν, οἵτινες δὲν φροντίζουσι τόσον περὶ τῆς ποιότητος τῶν γνώσεών των, ὅσον περὶ τῆς ποσότητος καὶ τοῦ παραδόξου αὐτῶν. Ἡ τετάρτη εἶνε ἡ τῶν *λογίων*, ἀγαθῶν ἀνθρώπων, οἵτινες γνωρίζουσι τὸν βίον καὶ τὴν κοινωνίαν μόνον κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἄλλων. Ἡ πέμπτη εἶνε ἡ τῶν μικρονόων, οἵτινες φαντάζονται ὅτι αἱ γνώσεις αὐτῶν εἰσὶν ὑπεραρκοῦσαι ἵνα ἐν πάσῃ περιστάσει διαλάμψωσι διὰ τῆς ζωηρότητος τοῦ πνεύματός των καὶ τῆς ἀσφαλοῦς κρίσεώς των. Ἡ ἕκτη εἶνε ἐκείνη, ἐν ᾗ διατελοῦμεν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πνεύματος ἡμῶν καὶ τῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεώς μας.

Ἐὰν ὁ ἀμαθὴς δὲν εἶνε μετριόφρων, τὸ σφάλμα δὲν εἶνε ἰδικόν του : δὲν ἔχει διὰ τί νὰ μετριοφρονῇ.

Ποτὲ δὲν ἐκπλήττομαι βλέπων ἀνθρώπους ὑποπίπτοντας εἰς σφάλματα, ἐκπλήττομαι ὅμως πολὺ ὅταν βλέπω αὐτοὺς μὴ αἰσχυνομένους διὰ τὰ σφάλματά των.

Τὸν φθονερὸν καθιστᾷ ἰσχυνὸν τὸ πάχος τοῦ ἄλλου.

Ἐὰν ἠδύνασο νὰ δώσῃς ἐλεημοσύνην ἐκ τοῦ χρόνου ὃν σπαταλᾷς εἰς τοὺς γινώσκοντας νὰ μεταχειρίζωνται αὐτόν, πόσοι ἐπαῖται θὰ ἦσαν πλούσιοι !

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἀνθρωποφαγία. Καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγρίων ἐθνῶν, τῶν νῦν ἀνθρωποφαγούντων, ἠλαττώθη κατὰ πολύ, ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦσιν ὑπάρχοντες ἔτι ἀνθρωποφάγοι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ, ἐν πολλαῖς νήσοις τῆς Μαλαισίας, καὶ τῆς Πολυνησίας καὶ τέλος ἐν αὐταῖς ταῖς Ἰνδίαις. Παρά τισι τὸ φρικῶδες τοῦτο ἔθιμον προέρχεται ἐκ συστήματός τινος ἐκδικήσεως· μόνον τοὺς ἐν μάχῃ αἰχμαλωτισθέντας πολεμίους τρώγουσι· παρ' ἄλλοις προέρχεται ἐξ ἀποτροπαίου τινὸς δεισιδαιμονίας· ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ οἱ Καπαναγκοῦαι ὀπτοῦσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν καὶ τοὺς καταβιβρώσκουσι, νομίζοντες ὅτι ἀποτίνουσιν αὐτοῖς ὑψίστην τιμήν.

Ἀλλὰ τὸ παραδοξότερον εἶνε ὅτι ἡ ἀνθρωποφαγία ἐνασκεῖται νομίμως ὑπὸ λαοῦ ἱκανῶς πε-

πολιτισμένου. Οἱ Βάττας, οἱ κατοίκοῦντες ἐπὶ τῆς Σουμάτρας, ἔχουσι ἴδιον ἀλφάβητον, κέκτηνται δὲ φιλολογίαν ἱκανῶς πλουσίαν κατὰ τοὺς ἐγκριτοτέρους γλωσσολόγους. Ἔχουσι προσέτι καὶ κώδικα νόμων, ἐκ παλαιοτάτων χρόνων συνταχθέντα. Καὶ ἀκριβῶς ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς νόμους των ζῶσι καὶ θνήσκουσιν ἀνθρωποφάγοι.

Ἀλλὰ τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶνε ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄνθρωποι τῆς λευκῆς φυλῆς ἀνθρωποφάγοι. Ἀνήκουσιν εἰς φῦλόν τι τῶν λευκῶν Ἰνδῶν, καλούμενοι Οὐϊαλικουλὲ καὶ κατοικοῦντες πλησίον τῶν ὀρέων Τουμὰκ-Οὐμάκ.

Περιηγητής τις ὑποτίθησιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰσὶ πορτογαλλικῆς καταγωγῆς, κατὰ μικρὸν δ' ἐκβαρβαρωθέντες περιῆλθον εἰς τὸ ἔσχατον αὐτὸ τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως σημεῖον. Βιοῦσι, καθὰ λέγουσιν, ἐντελῶς ἀπομεμονωμένοι καὶ μεσογείως, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς αὐτόχθονας, προτιμῶντας πάντοτε πρὸς ἐγκατάστασιν τὰ παράχθια τῶν ποταμῶν.

ω

Γάμος κατὰ τὸ ἀμερικανικὸν σύστημα. — Ἡμέραν τινὰ, λέγει ὁ *Ταχυδρόμος τῆς Νέας Ὑόρκης*, ὁ δικαστὴς Κρούτζ Δόγγλετοπ, ἤκουσέ τινα καλοῦντα αὐτόν.

— Τί θέλετε; ἠρώτησε νεανίαν καθήμενον ἐφ' ἁμαξίου καὶ ἔχοντα παρ' ἑαυτῷ ὡραίαν νεανίδα.

— Λάβετε τὸν κόπον νὰ μᾶς συζεύξετε, ἀπεκρίνατο ὁ νεανίας.

— Πρέπει νὰ σᾶς συζεύξω; ἠρώτησεν ὁ δικαστὴς τὴν νεανίδα.

— Ναί, ἀπήντησεν αὕτη.

Καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον.

Τὸ ζεῦγος ἀπεμακρύνθη παραχρῆμα· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ δικαστὴς εἶδε προστρέχοντα τὸν πατέρα τῆς νεανίδος, μεθ' ὕβρεων καὶ βλασφημιῶν.

Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργά.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Συνταγαὶ γλυκισμάτων.

Αἱ ἀπόκρεω εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐποχὴ τῆς τραπέζης καὶ τῶν εὐωχιῶν. Ἐπικαίρως λοιπὸν παραθέτομεν ἐνταῦθα, χάριν τῶν ἀναγνωστριῶν μάλιστα τῆς «Ἑστίας», διάφορους συνταγὰς πρὸς κατασκευὴν καλῶν πλακουντίων, τῶν καταλληλοτέρων πρὸς κόσμησιν τῆς ἀποκρεωσίμου τραπέζης, ἐρανιζόμενοι αὐτὰς ἐξ ἀξιολόγου βιβλίου, τοῦ «Θησαυροῦ τῆς Οἰκογενείας», οὗτινος ἑλληνικὴν μετάφρασιν χάριν κοινῆς ὠφελείας δημοσιεύει ἐν Πάτραις ὁ κ. Σταμάτιος Κ. Θεοχάρης.[1].

Πουδίγκα μὲ σοκολάτα. — Λαμβάνετε 55 δράμια βουτύρου προσφάτου, τὸ ὁποῖον ἀναδεύετε μὲ ξύλινον κοχλιάριον ἑωσοῦ ἀσπρίσῃ. Ἔπειτα προσθέτετε ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸ ἀνακάτωμα δώδεκα λευκώματα ὠῶν, 40 δράμια ζακχάρεως κοπανισμένης, 35 δράμια σοκολάτας τριμμένης, 15 δράμια ἀμύλου, 35 δράμια κοπανισμένων διπύρων καὶ ὀλίγην *βανίλλιαν*. Τελευταῖα προσθέτετε τὰ δώδεκα ἀσπράδια κτυπημένα εἰς ἀφρόν. Θέτετε τὸ ὅλον ἐντὸς ἀλειμμένης μὲ βούτυρον *φόρμας*, τῆς ὁποίας τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε ἐπιπασμένον μὲ κοπανισμένην γαλέτταν, καὶ τὸ βράζετε ἐν ἀτμολούτρῳ ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Ἑτοιμάζετε ἓν κύπελλον πηκτῆς σοκολάτας, μὲ τὴν ὁποίαν σκεπάζετε τὴν πουδίγκαν ζεστὴν οὖσαν.

Κέκ, ἀγγλικῆς κατασκευῆς. — Λαμβάνετε 106 δράμια ζακχάρεως, 12 ὠά, 106 δράμια βουτύρου, 142 δράμια ἀλεύρου ἀρίστης ποιότητος καὶ 142 δράμια σταφίδων, ἓν μικρὸν ποτήριον ῥωμίου καὶ ὀλίγον τετριμμένον φλοιὸν πορτοκαλίου. Οἱ κρόκοι τῶν ὠῶν δουλεύονται καλῶς μετὰ τῆς ζακχάρεως, ἔπειτα τίθεται τὸ βούτυρον καὶ τὸ ἄλευρον ἐνταῦτῷ καὶ τὰ λευκώματα καὶ τέλος ἡ σταφίς. Ἀλείφετε τὴν *φόρμαν* μὲ βούτυρον, χύνετε ἐν αὐτῇ τὸ μίγμα καὶ τὸ στέλλετε εἰς τὸν *φοῦρνον*.

Μπεζέδες. — Λαμβάνετε μίαν ὀκᾶν ζακχάρεως, 16 ἀσπράδια ὠῶν, τὰ ὁποῖα κτυπᾶτε ἕως ν' ἀσπρίσουν καὶ πήξουν· ῥίπτετε εἰς τὴν ζάκχαριν τὰ ἀσπράδια καὶ τὰ δουλεύετε ἀρκετὰ μίαν ὥραν, ἔπειτα τὰ θέτετε εἰς φωτιὰν ὄχι δυνατήν, καὶ τὰ ψήνετε ἕως ὅτου νὰ μὴ πίπτῃ ἀπὸ τὸ κουτάλι· ἔχετε στρωμένα τὰ τεψία μὲ χαρτίον καὶ τὰ θέτετε ἐπ' αὐτοῦ μὲ τὸ κουτάλιον.

Σβίγγοι. — Λαμβάνετε ποτήριον ὕδατος, ὀλίγον ἅλας καὶ μίαν κουταλιὰν τῆς σούπας βούτυρον καὶ τὰ θέτετε νὰ βράσουν. Ἀφοῦ βράσῃ τὸ νερὸν, ῥίπτετε ἓν ποτήρι σιμιγδάλι ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τὸ ἀφίνετε νὰ βράσῃ ἑωσοῦ πήξῃ καλά· τότε τὸ κατάβιβάζετε, τὸ σκεπάζετε μὲ πανίον καὶ τὸ ἀφίνετε νὰ κρυώσῃ. Ἀφοῦ κρυώσῃ ἐντελῶς, τὸ θέτετε εἰς μίαν λεκάνην μεγάλην καὶ τὸ ζυμώνετε ἡμίσειαν ὥραν· ἔχετε δέκα αὐγὰ, καὶ ἀνὰ ἓν τὰ ἀνοίγετε, τὰ ῥίπτετε εἰς τὸ σιμιγδάλι καὶ τὰ ζυμώνετε καλὰ μὲ αὐτό. Ἀφοῦ ζυμωθοῦν, θέτετε μίαν περίπου ὀκᾶν βούτυρον εἰς ἕνα βαθουλὸν *ταβᾶν*, ἀλείφετε μὲ ὀλίγον νερὸν ἓν κοχλιάριον καὶ λαμβάνετε μὲ αὐτὰ ὀλίγην ζύμην, τὴν ὁποίαν μὲ τὸν δάκτυλον τρυπᾶτε εἰς τὸ μέσον καὶ τὴν ῥίπτετε εἰς τὸ βράζον βούτυρον. Ἀφοῦ δὲ τηγανισθοῦν, τὰς μελιτώνετε μὲ διαλελυμένην ζάκχαριν καὶ ῥίπτετε ἐπάνω κοπανισμένην κανέλλαν.

---

1. Τεῦχος δεύτερον, — Δ ι τ ρ ο φ α ί. Τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον «ὁ Κάδμος»; Β. Σεκοπούλου.

ΑΘΗΝΗΣΙ, — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ «ΟΜΟΝΟΙΑΣ».